

**ARTVİN – ŞAVŞAT İLÇESİ
KADIN GIYSİLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UĞUR URAL

**T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ANASANAT DALI : TÜRK HALK OYUNLARI

PROGRAMI : HALK OYUNLARI

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Göktan AY

OCAK 1998

**ARTVİN – ŞAVŞAT İLÇESİ
KADIN GİYSİLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UĞUR URAL

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 19-01-1998

Tezin Savunulduğu Tarih : 09-02-1998

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Göktan AY

Diğer Jüri Üyeleri : Doç.Dr.Şenel ÖNALDI

Yrd.Doç.Afşin AMİRALİOĞLU

OCAK 1998

ÖNSÖZ

Bu araştırma ve derleme çalışması, milli kültürümüzün bir parçası olan, giyim kuşamla ilgili, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Oyunları Bölümü, Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmış olup, ARTVİN ili ŞAVŞAT ilçesinin sadece kadın kıyafetleriyle ilgili olanlarını kapsamaktadır.

Günümüzde, genel anlamda, FOLKLOR'un yaşatılmasının, en küçük konularından başlayarak, sağlıklı bir alan çalışması ile, görüşme metoduna dayalı olarak, kaynak kişilerin bilgi ve belgelerinin değerlendirilip, arşivlendirilmesiyle olacağı düşünülmektedir.

Sn. Aynur ERDEM'in küçük yaşlardan başlayarak biriktirdiği ve arşivlediği, yörede "DODOPAL" ismi verilen, manken bebekler üzerinde yaşattığı yöresel kıyafetlerle, az sayıda bulunabilen eski orijinal kıyafetler, araştırmanın kaynağını oluşturmuştur.

Yakın zamana kadar sandıklarda saklanan orijinal kıyafetlerin, ticari amaçla başka yerlere taşınıp elden çıkarılmasından dolayı, az sayıda malzeme bulunmuştur. Bu konuyla ilgili bilgi verebilecek kaynak kişilerin az oluşu, yazılı belgelerin hemen hemen hiç olmaması, karşılaşılan olumsuzluklardandır.

Yöreye gidilerek, bu araştırmanın, kaybolmaya yüz tutan orijinal kıyafetlerle ilgili, bilgi ve belgeleri toparlanmış, böylece yeni nesillere aktarılmasında, köprü kurulmuş ve geniş kapsamlı bir çalışma olmasına gayret gösterilmiştir.

Bu amaçla kaynak olarak yararlanılan merhum Sn. Sultan BORAN, Sn. Aynur ERDEM, Sn. Muberrah KARAKAYA, Sn. M.Gündüz URAL, Sn. Gültekin KOMANLI, Sn. Yonca ERACAR, Sn. Ayşe URAL, Sn. Neşet URAL, eşim Sema URAL, Sn. Vildan ERDEN ve, Sn. Yasemin KARAKAYA'ya verdikleri bilgi, belge ve destekten dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmalarımı yakından ilgilenen, yol gösteren danışman hocam Sn. Yrd.Doç.Dr. Göktan AY'a teşekkür ederim.

Saygılarımla.

İSTANBUL 1998

Uğur URAL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
KISALTMALAR	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	ix
GİRİŞ	xiv
1. BÖLÜM. ARTVİN İLİ ŞAVŞAT İLÇESİNE GENEL BAKIŞ	1
1.1. Şavşat İlçesinin Adının Kaynağı	1
1.2. Tarihi Konumu	1
1.3. Coğrafi Konumu	3
1.4. Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	3
2. BÖLÜM. GİYİM - KUŞAMA GENEL BAKIŞ.....	5
2.1. Giyimi Etkileyen Faktörler	5
2.1.1. Korunma İçgüdüğü	5
2.1.2. Doğa Koşullarına Uyuma	6
2.1.3. Dinsel ve Felsefi İnançlar	6
2.1.4. Yapılan İşe Uygunluk	7
2.1.5. Yönetimin Yaptığı Düzenlemeler.....	8
2.1.6. Ekonomik Koşullar	9
2.1.7. Psikolojik Koşullar Ve Moda.....	9
2.2. Giyim Tarihi	10
2.3. Türk Giyim Tarihi.....	10
2.3.1. Selçuklu Dönemi	11
2.3.2. Osmanlı Dönemi.....	12
2.3.3. Cumhuriyet Dönemi.....	13
2.4. İklimin Yöre Giyim Kuşamına Etkisi	14
2.5. Coğrafi Koşulların Yöre Giyim Kuşamına Etkisi.....	15
3. BÖLÜM. ARTVİN - ŞAVŞAT İLÇESİ KADIN GIYSİLERİNİN	
İNCELENMESİ.....	16

3.1. Şavşat İlçesi Kadın Giysilerine Genel Bakış	16
3.2. Giysilerde Kullanılan Kumaşlar	17
3.2.1. Canfes.....	17
3.2.2. Kutnu.....	18
3.2.3. Pamuklu Kumaş.....	18
3.2.4. Krep Döşen	18
3.2.5. Şal.....	18
3.2.6. Şifon.....	19
3.2.7. Kanavuz	19
3.2.8. Has Kumaş.....	19
3.2.9. Carse.....	20
3.2.10. İnce İpek.....	20
3.2.11. Lastik.....	20
3.3. Kumaş Yapımında Kullanılan Boyalar	20
3.4. Giysi Adları	22
3.4.1. Başa Giyilenler	22
3.4.1.1. Vala.....	22
3.4.1.2. Foşi	23
3.4.1.3. Tavşar	23
3.4.1.4. Leçek (Lehçek).....	23
3.4.1.5. Uştum (Uçtum)	23
3.4.1.6. Çıt.....	24
3.4.1.7. Silgi	24
3.4.1.8. Fes-Kofiya	24
3.4.2. Bedene Giyilenler.....	25
3.4.2.1. Üç Etek.....	25
3.4.2.2. Çar	25
3.4.2.3. Boylama	26
3.4.3. Bele Giyilenler	26
3.4.3.1. İpek Kuşak (Trablus Kuşağı)	26
3.4.3.2. Şal Kuşak.....	27
3.4.3.3. Kemer.....	28
3.4.3.4. Çar Bağ	28
3.4.4. Bel Üstüne Giyilenler.....	29
3.4.4.1. İçlik	29
3.4.4.2. Kofta.....	29
3.4.4.3. Kırmakas	30
3.4.4.4. Koçik	30
3.4.4.5. Eldiven	31
3.4.5. Bel Altına Giyilenler.....	31
3.4.5.1. Don-Tuman	31
3.4.5.2. Arkalaç - Eteklik - İpekli Kumaş.....	32
3.4.5.3. Peştamal	34
3.4.6. Ayağa Giyilenler	35
3.4.6.1. Çarık- Çapula	35
3.4.6.2. Yemeni	36

3.4.6.3. Çorap	36
3.4.7. Oyalar.....	37
3.4.7.1. Mekik Oyası	38
3.4.7.2. İğne Oyası.....	38
3.4.7.3. Tiğ Oyası.....	39
3.4.8. Takılar	40
3.4.8.1. Polat.....	40
3.4.8.2. Armudiye	41
3.4.8.3. Mahmudiye.....	41
3.4.8.4. Kazi - Gazi.....	42
3.4.8.5. Hakik - Mercan	42
3.4.8.6. Gümüş Gerdanlık	42
3.4.8.7. Şova	43
3.4.9. Aksesuarlar	43
3.4.9.1. İğnelik	43
3.4.9.2. Mendil.....	44
3.4.9.3. Makyaj	44
3.5. Yaşa Göre Giysiler	44
3.5.1. Genç Kız Giyimi.....	44
3.5.2. Gelin Giyimi	46
3.5.3. Evli Kadın Giyimi	48
3.5.4. Yaşlı Kadın Giyimi	48
3.5.5. Genç Başı Bağlama	49
3.5.6. Yaşlı Başı Bağlama	50
SONUÇ	53
KAYNAKLAR.....	55
REFERANSLAR	57
EKLER – A	59
ÖZGEÇMİŞ	65

KISALTMALAR

M.Ö.	:	Milâttan Önce
Bkz.	:	Bakınız
Doç.	:	Doçent
Yrd.	:	Yardımcı
Dr.	:	Doktor
I.T.Ü.	:	İstanbul Teknik Üniversitesi
TMDK	:	Türk Musikisi Devlet Konservatuarı
Sn	:	Sayın
C	:	Cilt
S	:	Sayı
s	:	sayfa
San.	:	Sanayi
Tic.	:	Ticaret
Ltd.	:	Limited
Şti.	:	Şirket
yy.	:	yüzyıl

ÖZET

Artvin-Şavşat ilçesi kadın giysilerinin incelenmesini konu alan bu tez Şavşat merkezi ile köylerinde yapılan çalışmalar, kaynak taraması ve görüşme metodu ile sonuçlanmıştır.

Birinci bölümde konuya genel anlamda giriş yapılmış amaçları ve önemi anlatılmıştır.

Şavşat'ın adının kaynağı, tarihi konumu ve coğrafi konumu sosyal ve ekonomik yapısı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, giyim kuşama genel bakış başlığı altında giyim kuşamı etkileyen faktörler ve sonuçları ele alınarak elde edilen bilgi ve belgeler değerlendirilmiştir.

Giyimin tarihinden yola çıkılarak Türk giyim tarihi, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi kadın giysileri hakkında bilgi verilmiştir.

Şavşat'ın iklimi, coğrafyası ele alınarak giysiler üzerine etkileri değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde Şavşat kadın giysilerine genel bakışla konu hakkında tesbitler yapılmıştır.

Giysilerde kullanılan kumaşlar, adları ve özellikleriyle ele alınmış, kumaş yapımında kullanılan boyaların nasıl elde edildiği ve ipliklerin nasıl boyandığı konusunda bilgi verilmiştir.

Giysilerin, vücuda giyilişlerine göre adları, hangi kumaş ve malzemelerden ne şekilde yapıldıkları ve önemi, hangi zamanlarda nasıl kullanıldıkları hakkında bilgi ve belgeler ile anlatılmaya çalışılmıştır.

Oyalar konusu ele alınarak, hangi malzemelerle nasıl yapıldığı genel olarak verilen isimler saptanmış ve anlatılmıştır.

Takılar ele alınarak çeşitleri yapıları ve önemleri hakkında bilgi ve belgeler ortaya konulmuştur.

Aksesuar kullanımı ve yapımı hakkında belge ve bilgiler verilmiştir.

Yaşlara göre giysiler ele alınarak, genç kız, gelin, evli kadın ve yaşlı kadın giysilerinin neler olduğu tesbit edilmiş, genç ve yaşlı başı bağlamanın nasıl yapıldığı anlatılmıştır.

Giysilerden önemli sayılabilecekler, çizim ve ölçülerle ele alınmıştır.

SUMMARY

My thesis of "Study of woman clothing in Artvin – Şavşat district" is prepared at Şavşat and its villages by scanning sources and making interviews.

The first section contains the importance and the goal of the subject, information on the roots of the name "Şavşat", historical and geographical situation, social and economical status.

In the second section, under the title of "Clothing in general", influencing factors of clothing and results of that evaluated with documents.

Starting from the history of clothing, some information given on Turkish clothing history; Selçuklu, Ottoman, modern republic era women clothing.

Climate of Şavşat and geography on hand, how the difference of temperature between the centre of district and villages are effecting the clothing is explained.

In the third section, women clothing of Artvin – Şavşat district examined, interaction of people living at the region with the environment, living on their own, effects of different cultures living at the same region on different eras, determined which results formed.

Fabrics used for clothes, names and characteristics told. These fabrics are:

- "canfes",
- "kutnu",
- cotton fabric "krepdöşen",
- "şal",
- "şifon",

- “kanavuz”,
- private fabric or “has kumaş”,
- “carse”,
- thin silk and
- “lastik”.

How paints for making fabrics are obtained and how threads are painted explained in detail.

Names of woman clothings, which fabrics and materials are used, significance and how they are used, analysed with documents.

Names of woman clothings:

1. Wearing on head:

- “Vala”,
- “Foşı”,
- “Tavşar”,
- “Leçek” (“Lehçek”),
- “Uştum” (“Uçtum”),
- “Çıt”,
- “Silgi” and
- “Fes-Kofiya”

2. Wearing on body

- “Üç etek” (three skirts),
- “Çar” and
- “Boylama”.

3. Wearing on waist

- “İpek kuşak” (silk belt) or “Trablus kuşağı”,
- “Şal kuşak” (shawl belt),
- “Kemer” (belt) and
- “Çarbağ”.

4. Wearing above the waist

- “İçlik” (inner),
- “Kofta”,
- “Kırkmakas”,
- “Koçik” and
- “Eldiven” (gloves).

5. Wearing under the waist

- “Don-Tuman” (underpants),
- “Arkalaç-Eteklik-İpekli kumaş” (skirt or silk fabric) and
- “Peştemal”.

6. Wearing on foot

- “Çarık-Çapula”,
- “Yemeni” and
- “Çorap” (socks).

Embroideries are explained with which materials used and how they are made then which names are given.

Embroideries as to making:

- Shuttle,
- Needle and
- Crochet

Varieties of “Taki” (a gift of jewelry), making and importance are presented with documents and photos are:

- “Polat”,
- “Armudiye”,
- “Mahmudiye”,
- “Kazi – Gazi”,
- “Hakik – Mercan” (coral),
- “Gümüş Gerdanlık” (silver necklace) and
- “Şova”.

Also the subject of accessories explained :

- “İğnelik” (pincushion),
- “Mendil” (handkerchief) and
- “Makyaj” (make-up).

Clothings for

- aged,
- youthful,

- bride and
- married woman

are determined, head ties for youthful and aged woman are explained.

Some of clothings are documented with drawings and measurements. Those are:

- “Entari” (dress),
- “Kofta”,
- “Kırkmakas” (forty scissors),
- “Koçik Yelek” (waistcoat) and
- “Peştamal”.

GİRİŞ

Türk folklor'u dünya üzerinde çok geniş kültürel değerlere sahiptir. Folklorun konularından sadece birini oluşturan geleneksel giyim kuşam, Türkiye'nin; ulusal alanda, il, ilçe hatta mahalle ve köylerinin, yerleşim ve yaşam biçimi bakımından farklılıklarını yansıtmaktadır.

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan Artvin ilinin, merkez ve ilçe yerleşim birimlerinde yaşayan halkın, giysilerinde farklılıklar olduğu gibi, bu çalışmada ele alınan, Şavşat ilçesinin merkez, mahalle yada köylerinde yaşayan halkın giysilerinde de farklılıklar olmaktadır. Bunlar genel olarak isimleriyle, renkleriyle ve biçimleriyle anlaşılabilir.

Tarih boyunca yörede aynı ve ayrı zamanlarda yaşamış değişik topluluklar, geleneksel yaşam değerlerini paylaşmışlar ve ortak kültürleri oluşturmuşlardır. Kültürel zenginlik kazanmışlardır.

"Kültür, toplumdaki geçmiş davranışların biriktirilerek, aktarılan sonuçlarıdır"¹

Geleneksel kadın giysilerini etkileyen konular arasında, yöre coğrafyası, iklim özellikleri, halkın sosyal ve ekonomik yapısı büyük rol oynamaktadır.

Bir bütün olarak yukarıda anlatılan konular, Artvin-Şavşat ilçesi kadın giysilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın, daha önce amatörce yapılmış bir kaç çalışmanın eksikliklerinin, yanlışlıklarının telafi

¹ TURAN, 1994, s.13.

edilmesi ve konunun bilimsel açıdan ele alınıp incelenmesini amaçlamıştır. Böylelikle yapılabilecek yanlış bilgilendirmelerin, uygulamaların önüne geçilmesinin sağlanması yönünde önemli bir mesafe alınmış olacaktır.

1. BÖLÜM. ARTVİN İLİ ŞAVŞAT İLÇESİNE GENEL BAKIŞ

1.1. Şavşat İlçesinin Adının Kaynağı

Eski kitap ve haritalarda “ŞEVŞAD-ŞAVŞID-ŞAVŞETİ-ŞAVŞET” biçiminde geçen “ŞAVŞAT” adı aslen Türkçe kökeni olup sonradan gürcü diline geçen ve Kara anlamına gelen “ŞAV” sözcüğü ile orman anlamına gelen “ŞAD” sözcüğünden oluşan bileşik bir isimdir. Bu duruma göre KARAORMAN anlamını taşımaktadır. Gerçektende Şavşat gür ve zengin ormanlarla kaplıdır. Bir başka araştırmaya görede Oğuz-Partlarının batı uç beyliği olan Küçük Arsalılar'ın Tayk eyaletinin yedi sancağa ayrıldığı, bunlardan birisininde SAVUŞ/SAVŞI adlı Saka oynağının yurdu olan “Şavşeti” sancağı olduğu kaydedilmektedir. Buradan da Şavşat adının “Şavşi Yurdu” anlamına geldiği ortaya çıkmaktadır.²

1.2. Tarihi Konumu

Şavşat'ın M.Ö. VIII. y.y.'dan beri meskun bir bölge olduğu sanılmaktadır. Çünkü bazı kazılarda ve temel açmalarda o devirlere ait olduğu saptanan bakır ve tunç baltalara rastlanmıştır. Eski ve ortaçağda Şavşat çevre yörelerle birlikte sırasıyla Hurri, Urartu, Kulk, Saka/Iskit, Oğuz/Part, Sasani, Bizans, Mesketya, Şaman, Hazar, Apkaz, Bağratlılar hakimiyetine girmiştir. 1068 yılında Alparslan tarafından Selçukluların eline geçmiştir. Daha sonra Moğolların istilasına uğramış, İlhanlı devleti kurulunca da bu devletin hakimiyetine girmiştir.³

² ŞAVŞAT BELEDİYESİ , Şavşat ve Belediyemiz, İstanbul,1994. s. 5.

³ ŞAVŞAT BELEDİYESİ , Şavşat ve Belediyemiz, İstanbul,1994. s. 5-6.

1263 yılından 1551 yılına kadar 292 yıl Şavşat Çıldır Atabekleri (Cakeliler) tarafından yönetilmiştir. Çıldır Atabeklerinin idaresinin sürdüğü yıllarda Şavşat, 1414 yılından 1459 yılına kadar Karakoyunlu, 1459 yılından 1504 yılına kadar Akkoyunlu egemenliğine girmiştir.

Şavşat yöresi Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı Devletine bağlandı. Kanuni devrinde Livana sancağı kuruldu. Şavşat bu sancağa bağlandı. Daha sonra Lala Mustafa paşa ıldır Eyaletini kurdu. Şavşat bu eyalete bağlandı.

1829 yılında imzalanan Edirne antlaşması ile ıldır eyaletinin bir kısmı elden ıktı. Kalan yerleri içine alan ıldır sancağı kuruldu. Şavşat'ında bağlı olduğu bu sancak Erzurum eyaletine bağlandı. (1578) Bu tarihten 1878 yılına kadar 300 yıl Osmanlı Devletine bağlı olarak yaşayan Şavşat'ın kaderi yöre halkının 93 harbi dediği 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonunda değiştı. Osmanlı Devleti yenilince 3 Mart 1878 tarihli Agastefanos ve 13 Temmuz 1878 tarihli Berlin antlaşması ile Elviye-i selase (ç sancak) denilen Kars-Ardahan-Batum ile birlikte Şavşat'da savaş zarar ödentisi olarak Rusya'ya terk edildi. Ruslar Şavşat'ı savaşız olarak işgal ettiler.

Bu işgalden hoşnut olmayan halk, Anadolu'da çeşitli yerleşim birimlerine göç etmiştir. Bu göç akımına büyük vayna (kaçakaçlık) denmektedir.

1917 yılında Rusya Bolşevik ihtilali sonucunda düzenlenen Brest-Litust antlaşması ile Ruslar 1918 yılında Şavşat'dan çekilmişlerdir. Daha sonra Mondoros Mütarekesinin 11. maddesindeki hükme göre yöreyi İngilizler işgal etmişlerdir. 1920 yılında İngilizler'in terkettiği yöreyi, Gürcüler işgal etmişlerdir. 27 Şubat 1921 tarihinde Gürcü'lerin yöreden çekilmesiyle, Şavşat 43 yıl aradan sonra anavatanına kavuşmuştur.

1.3. Coğrafi Konumu

Şavşat, Türkiye'nin kuzey doğu köşesinde 41-42 derece Kuzey paralelleri, 42-43 derece doğu meridyenleri arasında yer alan Artvin iline bağlı serhat ilçesidir.⁴

Engelibeli bir araziye sahip olan Şavşat ilçesinin, doğusunda; Ardahan ilinin, Posof ve Hanak ilçeleri, güneyinde; Yanlızçam dağları, Ardahan ili Merkez ilçesi, batısında; Ardanuç, Artvin, Borçka, kuzeyinde; Gürcistan Cumhuriyeti bulunmaktadır.

Şavşat'ın denizden yüksekliği 1050 m dir. İçinden Artvin-Ardahan yolu geçer. 3 mahalle 64 köy olmak üzere toplam 67 yerleşim birimine sahiptir.

Yüzölçümü 1317 km² alana sahip olup, Artvin'in, Yusufeli'nden sonra ikinci büyük ilçesidir.

Denizden uzakta iç kesimlerde oluşu ve arada iki dağ sırasının bulunmasından dolayı Karadeniz iklimi hüküm sürmez. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve kar yağışlıdır. İlkbahar ve sonbaharda bol yağmur düşer. Etrafının dağlarla çevrili olmasından dolayı belirli bir yönden esen rüzgar yoktur.

1.4. Sosyal Ve Ekonomik Yapısı

Coğrafi konum ilçenin sosyal ve ekonomik yaşantısında belirleyici rol oynamıştır. Engelibeli arazi nedeniyle işlenebilir toprakların az olması tarım faaliyetlerini sınırlamıştır. Tahıl, patates, meyve ve sebze, yetiştirilen ürünlerdendir. En önemli ekonomik faaliyet, hayvancılık olarak gözükmektedir.⁵ Elde edilen hayvan ürünleri ilçenin çeşitli yerlerinde kurulan açık pazarlarda satılmaktadır. Hayvancılığa bağlı olarak elde edilen yünden

⁴ ŞAVŞAT BELEDİYESİ , Şavşat ve Belediyemiz, İstanbul,1994. s. 7-8.

⁵ YURT Ansiklopedisi, s. 934.

dokunan şal, cecim, kilimi çorap gibi ürünler hem folklorik hemde ekonomik açıdan önemlidir. Ayrıca ilçede ormancılık ve arıcılıkta yapılmaktadır. İlçede çalışma şartlarının zorluğu halkın göç etmesine neden olmuştur. Nüfusun yüzde 90'ı okuryazar olan Şavşat'ta eğitim önemli yer tutar. Göçün önemli nedenlerinden biride eğitimidir. Lise düzeyinde eğitim yaygın olup, yüksekokula giden öğrenci sayısı da fazladır.

Sosyal ve kültürel etkinlikler bakımından çok zengin olan Şavşat'ta Pancarcı şenliklerinin önemi büyüktür. Düğünlerde, şenliklerde ve gündelik hayatta, zengin folklorik değerleri ile yaşayan halk, yardımlaşma ve dayanışma geleneğine bağlıdır. İlerleyen teknoloji sayesinde kolaylaşan iletişim olanaklarından dolayı sinema ve tiyatro gibi kültürel aktivitelerin yerini radyo ve televizyon almıştır.

Doğal şifa kaynağı kaplıcaları turizm nitelikli olarak değerlendirilememiştir. Dokumacılık da, yaratıcılığın yanında gelir getirici bir ekonomik kaynak olarak değerlendirilememiştir.

Sonuç olarak yörenin sosyal ve ekonomik yapısı doğa koşulları ile doğrudan ilişkilidir. Kendi içine dönük yöresel kültürün ağırlık kazandığı zorlu uğraşları beraberinde getiren insanların edilgen, durağan ve geleneğe bağımlı kılan bir görünüm arz etmektedir.

2. BÖLÜM. GİYİM - KUŞAMA GENEL BAKIŞ

Giyim - kuşam, insanların dış görüntülerini belirleyen ve tanıtan, ulusal, yöresel yada, kurumsal açıdan, renk ve biçimleriyle belirgin özellikler taşıyan, toplumsal kültürün bir kısmını ifade etmektedir.

İnsanların yaşamında çok farklı alanlarda ortak veya aykırı yönler, çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bunlar maddi ve manevi değerler olarak ele alınırsa, manevi yönden; dinsel ve ruhsal açıdan toplumun değer yargılarına göre belirginlik gösterir. Bu yöndeki geleneksel yaşantıya uyum sağlanır. Maddi yönden ise sosyal ve ekonomik koşullar ön plana çıkmaktadır.

Teknolojik gelişmelere paralel olarak, Tekstil-Konfeksiyonculuk ve Moda her ne kadar toplumları etkilemişse bazı benzeşmeler ve alışverişler, toplumların yerel, ulusal giyiminin belirleyicisi olmamıştır.

Uluslar, kendi sınırları içerisinde kendine has kültürel değerlerini yaşatmak için çeşitli sosyal etkinlikler, kültürel aktiviteler yapmaktadırlar ve ulusal kültürün bir parçası olan otantik kıyafetler bu alanlarda giyilmektedir.

2.1. Giyimi Etkileyen Faktörler

Giyimi etkileyen en büyük unsur doğa ve iklimdir. Bütün diğer kültürel değerler gibi giyimde toplumsallığı veya ulusallığı belirleyen ve değişimleri sağlayan bazı etkenler vardır. Bu etkenler kıyafetlerin değişik olmasını zorlamaktadırlar.

2.1.1. Korunma İçgüdüü

İnsan vücudunu yada vücuttaki organların, cinsel organların, korunması için oluşan iç güdü. İnsanlar öncelikle üremeyi sağladığı için kutsal saydıkları cinsel organlarını korumaya almışlardır.

“Eğer giyinmeye, vücudunu saklamaya karar veren ilk insan çevresinde incir ağacı değilde hurma yada palmiye bulmuş olsaydı, onun bunlardan birini kullanarak örtünmesini düşünmek mümkündür”⁶

2.1.2. Doğa Koşullarına Uyma

İklim, doğa (arazi) şartları insanların çeşitli yerlerini korumaya ve örtmeye itmiştir. Sıcak yada soğuk ortamlar insanların bu yönde önlem almasını sağlamıştır.

Üzerinde yaşanan yeryüzü kesiminin coğrafi konumu; yani dağ, ova, yayla ya da çöl olup olmadığı giyim-kuşamı birinci derecede etkilemiştir.

İkincisi ise iklimdeki farklılıklardır. İklim koşulları yörenin, yeryüzü küresindeki konumuna, ekvatora ya da kutuplara yakınlığına göre büyük farklar gösterdiği gibi, her yerleşim bölgesinde mevsimlere göre de değişmektedir.

“İnsanoğlu, sıcaklığın ve kum fırtınalarının hüküm sürdüğü çöl bölgelerinde, bol yağışlı yörelerde ya da dağlık yerlerde yaşayanlar gibi giyinmek gereksinimi duymamıştır. İstese bile öyle giyinmemiştir.”⁷

2.1.3. Dinsel ve Felsefi İnançlar

Dinin insana zorladığı kıyafetler, insan giyimini sınırlamıştır.

Din adamlarını diğer insanlardan ayırmak için farklı kıyafetler kullanılmıştır.

“Dinlerin giyim-kuşam üzerindeki bir başka etkisi, içerik yönünden daha derin, kapsam yönünden de daha geniş olup doğrudan doğruya ona bağlı olan bireyler üzerinde görülmektedir. Kimi dinler, kutsal kitapları ya da temel

⁶ KARAKEÇİLİ, 1997, s.30.

⁷ TURAN, 1994, s.203.

kuralları ile, ona taraftar olanların giyinmelerini etkileyen hükümler içermektedir.”

“Örneğin, Budizm’de deriden yapılmış elbise giymek yasaklanmıştır. Bu nedenle giysilerin bitkisel dokumalardan yapılması gerekir. İslamiyette, farklı yorumlara ve uygulamalara yol açmış olsa da, Kur’an bu tür etkinin belirgin örneklerinden biridir.”

“Öte yandan her dinde bireylerin, ibadet sırasında giyim-kuşam bakımından uymaları gereken kimi kurallar, yöntemler olmuştur. Belirli bir davranış birliğini zorunlu kılan felsefi inançlarda da durum aynıdır.”⁸

Dinsel veya felsefi inançların, giyim konusunda son etkisi ise dinin ya da felsefenin temel inançlarından değil de onun mensupları içerisinde ün yapmış temsilcilerin, din bilgilerinin kişisel yorumlarından ve görüşlerinden kaynaklanmaktadır.

2.1.4. Yapılan İşe Uygunluk

İşe göre kıyafetler Dünyada ilk kez Fatih zamanında kullanılmıştır. Bunlar aşçılar, Şeyhul İslamlar, mahkumlar, askerler gibi değişik iş grupları farklı kıyafetler giymiştir.

Toplumsal yaşamda iş bölümü arttıkça giyim-kuşamda, mesleklere göre belirli biçimler ve ölçütler oluşmuş, bu da “üniforma” denen tek tip giysileri ortaya çıkarmıştır.

“Üniformalar aslında devlet organlarında, yetkili yöneticilerle saptandığı halde böylesi bir mesleğe veya alana giren kişi, önceden belirlenmiş olan o kıyafeti kabullenmek durumunda kalmaktadır. Önceleri askerlikteki sınıf ve rütbeleri, asalet gibi sınıf farklarını belirleyen üniforma, toplumsal gelişme ve örgütlenme daha da çeşitlenmekte ve yaygınlaşmaktadır.”⁹

⁸ TURAN, 1994, s.203.

⁹ TURAN, 1994, s.204.

Günümüzde ise meslek ve iş gruplarına, orada çalışan insanlara baktığımızda giyim-kuşamın insanı doğrudan etkilediğini görmek mümkün olmuştur.

2.1.5. Yönetimin Yaptığı Düzenlemeler

Doğa, iklim yada din ne olursa olsun, yönetimin belirlediği kıyafetler giyilmektedir. Ahlaki kurallar yada tasarruf için yapılan düzenlemelerdir.

14.yy. sonlarında, Müslümanlar külahlarına beyaz tülbent sararlarken, Rumların mor ya da mavi, Yahudilerin ise sarı renkte şerit takmaları zorunlu kılınmıştı. Böylece Müslüman olmayan kişiler ayırt edilmiştir.

“1731 Martında çıkarılan bir fermanla, Müslüman erkeklerin sırmalı elbise giymelerinin yasaklanması bunun bir örneğidir. 18.yy. sonlarında ise Müslümanların giyecekleri kürkleri, onların sosyal tabakalarına göre sınıflandırılmış kadınların saç ve tuvaletlerine bile kısıtlamalar getirmiştir.”

“Bu yüzdendir ki o dönemde İstanbul’da yaşayan M. D’ohsson, imparatorlukta bir kıyafet birliğinin bulunmadığını belirtirken, bu farkın zevk ve modadan değil, doğrudan doğruya çeşitli durumdaki insanların birbirlerinden ayrılması için konan kaidelerden ileri geldiğini belirtmiştir.”

“Bununla birlikte, yönetimlerin giyim-kuşam konusundaki düzenlemelerine ait en çarpıcı örnek, kuşkusuz ki, 2.Mahmut’un 1828’de yeni kurduğu ordunun mensuplarına fes giymeyi zorunlu tutmasıdır.”

“Aradan yaklaşık bir yy. geçtikten sonra Atatürk, fes ve kalpak yerine şapka giyilmesini yine bir yasal düzenleme ile zorunlu kılmıştır. (25 Kasım 1925 tarih ve 671 sayılı şapka iktisası hakkında kanun)”¹⁰

Söz konusu yasaların dışında, devlet görevlileri ve öğrenciler için yöneticilerce çıkartılan yönetmelikler de, ilgili olduğu kesimin giyim-kuşamını belirlemede etken olmaktadır.

1988-89'ların Türkiye'sinde yaşandığı gibi, üniversitelerde kız öğrencilerin türban takıp takmamaları ise, toplumdaki değişik yorum ve değerlendirmelerin, bir baş örtüsünün nasıl büyük bir sorun yarattığını gösteren tipik bir örnektir.

2.1.6. Ekonomik Koşullar

İnsanların ekonomik yapılarına göre (maddi güçlerine) zengin fakir yada orta halli insanların giydiği kıyafetlerdir.

“Devletler, yönetimler ekonomik nedenlerle söz konusu malların üretimine, dışarıdan getirilmesine, hatta kullanımına kısıtlamalar ya da yasaklamalar getirebilirler. Bunun dışında asıl önemlisi, kişinin giyinmek için ödemesi gereken parayı sağlayacak ekonomik güçte olup olmadığıdır.”¹¹

2.1.7. Psikolojik Koşullar Ve Moda

İnsanların kendi elbiselerini kendilerinin yapmasıdır. Evlenecek genç kızların çeyiz yada el işi gibi şeyler ve günün modasına uygun düzenlemelerdir.

Bununla birlikte psikolojik etkenler arasında en büyük payı, moda almaktadır. Çağımızda kitle iletişim araçlarındaki büyük gelişmenin sonucunda, moda diye adlandırılan giyim-kuşamdaki değişiklikler de çok büyük bir hızla her ülkeye, her kesime yayılmakta ve ona uyulmaktadır. Öyle ki yeni moda yalnızca büyük kentlerde ve varlıklı kesimlerde değil, küçük yerleşim bölgelerinde de etkisini göstermektedir.

¹⁰ TURAN, 1994, s.205-206.

¹¹ KARAKEÇİLİ, 1997, s.35.

2.2. Giyim Tarihi

İnsanların önemli ihtiyaçlarından biri olan giyim çok eski çağlardan günümüze dek toplum hayatında birçok değişiklikler göstererek süregelmiştir.¹²

Giyim, önceleri çeşitli tabiat şartlarından korunmak amacıyla ortaya çıkmış, aile topluluğunun kurulmasıyla örtünme başlamış ve giderek gelenekselleşmiştir.

Giysi her zaman giyenin karakterini belirtmektedir. Giysinin, çağlar boyunca genel güzellik biçiminin insana yakıştırılması olduğu da söylenebilir. Aynı zamanda insanoğlunun geçmişini açıklayan bir doğrulama olarak da görünmektedir.

Giysi, giyinme aracı olarak bir ülkenin, bir dönemin, bir kişinin özellik belirten bir sunumudur ve her zaman uygarlığın değişimini yansıtır. Kısaca giyim; her çağın, her milletin ekonomik toplumsal, kültürel ve siyasal şartlarından etkilenerek biçimlenmektedir. Tarihi süreç içinde her uygarlık, yaşayış biçimi ve şartlarından etkileriyle giyimde birbirinden ayrı özellikler göstermiştir.

2.3. Türk Giyim Tarihi

Türk tarihinde toplumsal yaşam ve özellikle de çeşitli dönem giyimleriyle ilgili bölgeye çok az rastlanmaktadır. İslamıktan önce yaşayan Türkler'le ilgili belge bulmak, bulunanları ise sınıflamak güçtür. Türkler, yüzyıllar boyunca tarih yapmış bir millet olmasına rağmen tarih yazan bir millet olamamıştır. Askeri sır saklama geleneğinin bir sonucu olarak, tarihi belgeler hep yok edilmiştir.¹³

¹² KOMŞUOĞLU ve Diğerleri, 1986, s.133.

¹³ KOMŞUOĞLU ve Diğerleri, 1986, s.212.

İslamiyetin başında putperestlik düşmanlığı sebebiyle bütün sanat eserleri yakılıp yıkıldığı için, Batı Türkleri'ne ilişkin belgeleri bulmak da pek kolay değildir. Bu sebeple en eski çağlara ait Türk giyiminin gösterdiği model özelliklerini inceleme ve bu konuda güvenilir kaynaklardan yararlanma olanağı bulunmamaktadır.

Türk giyimi ile ilgili bilgiler, Orta Asya'da ele geçen duvar resimlerinden, tufanda'ki buluntulardan, minyatürlerden ve bölgelere ait yayınlanmış gezi yazılarından öğrenilmiştir. Türkler'in Anadolu'ya yerleşmeden önceki dönemlerle ilgili giyim özelliklerini yansıtan bu bilgilerden, halkın elbise yapımında deri ve kumaş kullandığı, ata binmeye ve hareketli hayata uygun model seçtiği anlaşılmaktadır. Tarihi Türk giyimi ile ilgili ayrıntılı özellikleri, Selçuklular döneminden kalan belgeleri inceleyerek öğrenme olanağı vardır.

2.3.1. Selçuklu Dönemi

Selçuklu dönemi giyimlerine ilişkin son yıllarda yapılan araştırmalar, bu konuyu bütün ayrıntıları ile ortaya çıkaracak niteliktedir. Meselâ; Kubadabad Sarayı'nın figürlü duvar çinileri üstündeki kadın figürlerinden, Anadolu Selçukluları kadın giyimini ve süs öğelerini öğrenmek mümkündür.¹⁴

Ferace, kaftan, cepken, hırka ve şalvar, bu dönemde kadınların giysileridir. Ferace ve kaftanların altına dar kollu hırka ve cepkenler, altına da bol paçalı şalvarlar giyilmiştir. Ayrıca üçetek entariye benzer giysiler de kullanılmıştır. Giysilerin kumaşları yün, pamuk ve yün, ipek karışımı ipliklerden dokunmuştur. Kırmızı ve yeşil renk kumaşlar egemendir.

Kaftan ya da entarinin beline maden, deri ya da süslü kumaşlardan yapılmış kuşaklar bağlanmıştır. Kemer ve kuşakların uçları çoğu kez aşağı ve yana sarkar.

¹⁴ KOMŞUOĞLU ve Diğerleri, 1986, s.213.

Selçuklu dönemi kadın giyimini ince deriden yapılmış süslü çizmeler tamamlar. Çizme giyilmediğinde süslü çedik, çarık ve mestler giyilmiştir.

Selçuklu kadın giyimi ve süslenme öğeleri, Anadolu'da yıllarca bir gelenek olarak sürmüştür. Her ne kadar, bölgelere göre Anadolu kadın giyimi ve süslenme geleneği, sonraki yüzyılların giyim ve süslenmelerinde temel olmuş, bazı değişimler gösterse de günümüze dek gelmiştir.

2.3.2. Osmanlı Dönemi

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan, Fatih dönemine dek, Türk giyimine ilişkin yeterli ve güvenilir bilgi elde edilememiştir. Fatih döneminden sonraki Türk giyimi ise, İstanbul'a gelen yabancı gezgin ve ressamın eserlerinden Türk ressamlarının minyatürlerinden öğrenilmektedir. Ayrıca padişah saraylarında saklanan giyim eşyaları da bu konuda bilgi vermektedir.¹⁵

Osmanlı Devleti'nde İslam, Hristiyan, Musevi gibi ayrı dinden topluluklar ve bu toplulukların da kendilerine özgü giyimleri vardı. Bunun yanısıra saraylıların, esnafın, askerlerin, din adamlarının özel giyimleri vardı. Ayrıca yaş, cinsiyet, rütbe gibi etkenler de giyim özelliklerini etkilemekteydi.

Zaman, bölge, iklim ve ekonomik koşullar sebebiyle ayrılıklar gösteren Türk kadın giyiminin başlıca giysileri;

1- Entariler

- a) Şalvarla giyilenler,
- b) Şalvarsız giyilenler,

2- Şalvar ve içlikler

3- Etek ve ceketler'dir.

Şalvarla giyilen "üçetek-üçpeşli" ve "iki etek-iki peşli" adı verilen elbiseler, kadın giyiminin en eski örneklerini oluşturur.

¹⁵ KOMŞUOĞLU ve Diğerleri, 1986, s.214.

2.3.3. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilânından sonra Büyük Önder Atatürk, birçok inkılap yapmıştır. Yalnız; bu inkılâpları, rastgele yapılmış birer inkılâp olarak görmek, askeri bir zaferin ardından, o günlerin sosyo-psikolojik havası içinde yaşanan bir geçici heyecanın itici gücü içindeki faaliyetler olarak değerlendirmek sözkonusu olamaz.

Atatürk'ün kadın kıyafetine, özellikle örtünme konusunda 1923'te temas ettiği, şu sözlerinden anlaşılmaktadır.

“Din gereği olan örtünmek, kısaca açıklamak gerekirse, denebilir ki, kadınlara külfet yaratmayacak ve terbiyeye aykırı olmayacak şekilde basit olmalıdır. Örtünme şekli kadını hayatından, varlığından ayıracak bir şekilde olmamalıdır... Dini örtünme, kadınlar için zorluk yaratmayacak, kadınların sosyal hayatta, ekonomik hayatta, günlük hayatta, ilim hayatında, erkeklerle birlikte çalışmasına engel olmayacak şekilde basit olmalıdır. Bu basit şekil, toplumumuzun ahlâk terbiyesine aykırı değildir.”¹⁶

Sonuç olarak; Büyük Önder Atatürk, 25 Aralık 1925'te çıkan bir kanun ile “Kıyafet İnkılâp'ını” gerçekleştirmiş, peçe, çarşaf, kalpak ve fes giyilmesini yasaklayarak, batılı ülkelerin giyim biçimini benimsetmiştir.

Cumhuriyet'in kurulduğu günden günümüze kadar Türk kadın giyiminde de Dünya modası'na paralel bir çizgide gelişme olmuştur. Meselâ; 1923'te düşük bel, ayak bileğine kadar uzayan etek boyları ve başka ipek türbanlar giyilmiştir. Manto, bu tarihlerde, Türk kadınının vazgeçilmez bir üst giysisi olmuştur.

1924'te kısa japone kollar, bluzan korsajlar ve boyunları saran rengarenk, dizi dizi inci-boncuklar moda olmuştur. Yine aynı yıl, Avrupa'da kocaman kloş şapkalar moda olmuş ve bu moda, Türk kadını tarafından çok

¹⁶ KOMŞUOĞLU ve Diğerleri, 1986, s.226.

benimsenmiştir. Cumhuriyet öncesinde peçenin altında kalan yüzler açığa çıkmıştır.

1925 yılında, abstre sanatın modayı etkilediği gözlenir. Bu yıllarda kadınlar tarafından geometrik desenli, geometrik kesimli elbiseler giyilmiştir. Etek boyları ve saçlar kısalmıştır.

1947'de ise Dior'un ortaya attığı yeni moda ile kadın giyiminin genel çizgileri büyük ölçüde değişmiştir.

1958'de Dünya ve dolayısıyla ülkemiz kadınları, Yves Saint-Laurent tarafından moda dünyasına lanse edilen "Trapez" modasını uygulamışlardır.

1960-61 yıllarında ise, "Uzay modası", bütün kadınların uyduğu bir moda olmuştur.

1973-74 yıllarında da kadın modasında, rahatlık ve sadelik ön plâna çıkmıştır.

2.4. İklimin Yöre Giyim Kuşamına Etkisi

Şavşat'ın iklimi, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı, ilkbahar ve sonbaharda bol yağmurludur.

Sıcak, soğuk ve yağışların etkisiyle, yörede yaşayan insanlar, giyim-kuşam bakımından çok çeşitli, zengin malzemeler kullanmışlardır. Merkezden dağ kesimlere doğru gidildikçe soğuklar etkili olmaktadır. Kalın giyinme, üst üste giyinme yada yünlü kalın kumaşlar kullanmak zorunda kalmışlardır.

Yaz sıcaklarından korunmak için başa kalın giysiler giyilmekte, gündelik işlerde çalışırken bedene ince giysiler giyilmekte, hatta kalın giyinmenin insanı sıcaktan koruduğuda söylenmektedir.

İlçe merkezi ile köyler arasında sıcaklık ve soğukluk farkının olması giyim kuşamda da farklılıklar göstermektedir. Merkezlere doğru ince giysiler kırsal alanlara doğru gidildikçe kalın giysiler giyilmektedir. Sıcak yerleşim birimlerine sevail-savayil soğuk yerleşim birimlerine zegân denmektedir.

2.5. Coğrafi Koşulların Yöre Giyim Kuşamına Etkisi

Şavşat, dağlarla çevrili, akarsularla derince yarılmış vadiler ve küçük düzlüklerden oluşmuş, engebeli yapıdadır. Çevresindeki dağlar ilçenin komşularıyla sınırlarını da belirler.

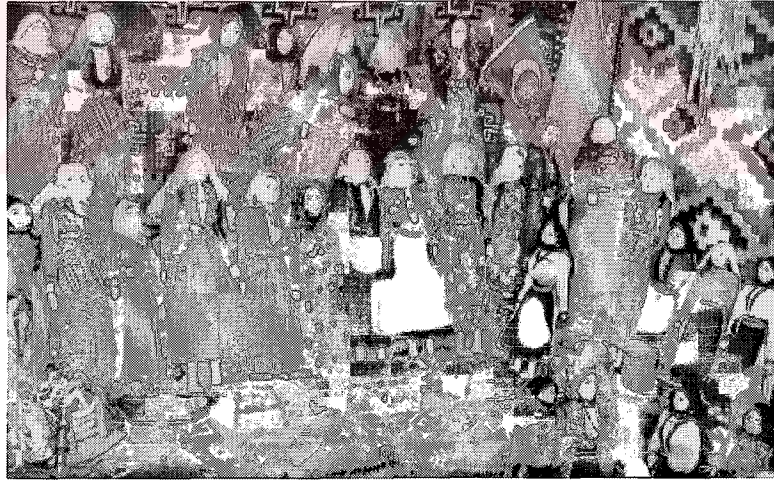
Çevre koşullarına uygun olarak çeşitli kıyafetler giyilmektedir. Örneğin: engebeli arazide çalışmak zorunda olan kadınlar hareket rahatlığı sağladığı için peştemal, çarık ve çapula tercih ederken, merkeze doğru oturanlar ise yemeni giymişlerdir.

3. BÖLÜM. ARTVİN - ŞAVŞAT İLÇESİ KADIN GİYSİLERİNİN İNCELENMESİ

3.1. Şavşat İlçesi Kadın Giysilerine Genel Bakış

Yöre insanının kendine has yaşantısı ve çevresiyle olan etkileşimleri görsel olarak giyim kuşama kendinin göstermektedir. (Bkz. Resim 1) “Dodopal” denilen manken bebekler üzerinde görülen zengin kıyafet çeşitleri, değişik zaman dilimlerinde bölgede yaşayan Hurri, İskit, Bizans Meskenya, Şaman ve Bağratlılar gibi devletlerin, daha sonra Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin bütün özelliklerini içine alarak, günümüzdeki geleneksel giyim kuşamı ifade eden kadın giyimi, her dönemde yörede yaşayan halkın kültür etkisini taşımıştır.

Resim 1

Her ne kadar moda akımı ve konfeksiyonculuk geleneksel giyim kuşamı etkilemiş, kırsal alanlarda ve halk oyunları ekiplerinin gösterilerinde, görsel

açından bu değerlerin yaşatıldığı görülmekte (Bkz. Resim 2) isede var olan geleneksel giysilerin yavaş yavaş elden çıkarılması ve yok olmasına neden olunması, konunun hassasiyetini ortaya koymaktadır. Bu konuyla ilgili yayınlanan bir makalede şöyle denilmektedir.

“Geçtiğimiz son 20-25 yıl içinde ilgili kurumların ilgisizliği veya salt bu konuyla ilgili bir kurumun yokluğu nedeniyle halk giyim kuşamı başka eller tarafından toplanmış ve bugün tükenmeye yüz tutmuştur.”¹⁷

Resim 2

3.2. Giysilerde Kullanılan Kumaşlar

3.2.1. Canfes

Has ipekten yapılan kumaştır. Cumhuriyetin ilanından önceki yıllara ait olduğu bilinir. Bu kumaştan, Kaftan, Koçik, Ceketa, Eteklik, Boylama, Palto gibi giysiler yapılırdı (dikilirdi). Gösterişli kumaş olduğu için özel günlerde giyinilirdi. Zenginlere, ağalara, beylere mahsus bir kumaştı.¹⁸

* <http://www.turknet.com/atlas/june96/imerhev>

¹⁷ TÜRKOĞLU, 1994, s.850.

¹⁸ ERDEM Aynur ile kumaşlar üzerine yapılan özel görüşme Ağustos 1997.

3.2.2. Kutnu

Kadınların düğünlerde, özel günlerde kaftan olarak giydikleri bir kumaştır. Koçuk, eteklik, ceketa, boylama gibi değişik giysiler de dikilip giyiniirdi. Sim, sırma, pul, boncuk gibi aksesuarlarla giysilerin süslemesi yapılırdı. Günümüzden 150 yıl önce imal edildiği, Cumhuriyetin ilk yıllarında da kullanıldığı söylenirdi.

3.2.3. Pamuklu Kumaş

İpek ve pamuk karşımı bir kumaştır. Kofta ve eteklik dikilirdi. Cumhuriyet dönemi ve daha sonraki yıllara ait bir kumaştır.

3.2.4. Krep Döşen

Parlak, ince ipek kumaştır. Düz ve desenli olup, değişik renkleri bulunurdu. Gelinlere boylama dikilirdi. Gelinler ve genç kadınlara mahsustur. Günümüzden 50-60 yıl öncesine ait olduğu bilinmektedir.

3.2.5. Şal

Kuzu yünü çok ince bir şekilde eğrilir. Çıkık denen el tezgahlarında bükülürdü.(Bkz. Resim 3)** Küci ve tarak denen el tezgahlarında dokunurdu. Bu kumaştan peştimal dikilirdi. El dokuması olan bu kumaş, 130-140 sene öncesine ait olup günümüzde de çok az sayıda imal edilmektedir.

** <http://www.turknet.com/atlas/june96/imerhev>

Resim 3

3.2.6. Şifon

İnce şeffaf bir kumaştır. Düz ve desenli olup değişik renklerde bulunmakta idi. Belirli standartlarda kare şeklinde yapılan baş örtüsü kumaşı idi. Günümüzde kullanılan eşarpın atasıdır (yerine kullanılırdı). Gelinlere nişan hediyesi olarak götürülürdü. Günümüzden 50-60 yıl öncesine ait olduğu bilinir.

3.2.7. Kanavuz

1850 li yıllara ait ipek karışımı pamuklu kumaştır. Kaftan, boylama gibi giysiler dikilirdi. İnce ve sert bir görünüme sahiptir.

3.2.8. Has Kumaş

Çok ince ve parlak bir kumaş olup özel bir ismi yoktur. Boylama Eteklik dikilirdi. Çok gösterişli ve özel bir kumaştır. Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemine aittir. Çeşitli renkleri ve motifleri bulunan bir kumaştır.

3.2.9. Carse

İpek liflerinden yapılırdı. Görünümü parlaktır. Üzerine çamaşır ipeği ile makinede çeşitli motifler işlenmiştir. Esnek ve ince bir kumaştır. Cumhuriyet dönemine ait olduğu bilinir.

3.2.10. İnce İpek

Boylama ve eteklik dikilirdi. Parlak bir kumaş olup ince ve gösterişlidir. Çeşitli renkleri ve desenleri vardır. Eski yıllarda çok beğenilen ve kullanılan pahalı kumaştı. Ekonomik yapısı iyi olanlar kullanırdı. İmal yerleri bilinmemektedir. Ahıska'dan geldiği söylenirdi. İsmi bilinmediği için has kumaş denilmekte idi. 1860'lı yıllara ait olduğu sanılmaktadır.

3.2.11. Lastik

Parlak, esnek pamuklu bir kumaştır. Düz ve desenli olmak üzere iki çeşittir. Desenlilerine “yandım alamadım” denilirdi. Koçuk, eteklik, boylama dikilirdi. Şeritlerle süsleme yapılırdı. Günümüzde saten bu kumaşın yerini almıştır. 70 yıl öncesine ait olduğu bilinmektedir.

“Has kumaş, Kutnu kumaş gibi en değerli kumaşlara karşılık 60 yaşında bir adamla 15 yaşında bir kız evlendirilirmiş.”¹⁹

3.3. Kumaş Yapımında Kullanılan Boyalar

- Şavşat'ta havlican köküne benzeyen ve nadir bulunan kırmızı renkli kökten koyu renkte ve vişne çürüğü renginde bir renk elde edilir (kimyasal maddelerin karışımı ile). İlk önce kanaşhot (Gürcü'ce) adlı dere boylarında yetişen, boylu, saçaklı, güzel görünüşte bir otdan güzel bir sarı renk elde

¹⁹ ERDEM Aynur ile kumaşlar üzerine yapılan özel görüşme Ağustos 1997.

edilir. Kimyasal maddeler (çamaşır suyu) bile renkte solma meydana getirmez.²⁰

- Üzüm yaprağından yeşil renk elde edilir.
- Eğrelti (eçser) otundanda başka bir ton yeşil elde edilir.
- Ceviz yaprağından saman sarısı ve açık yeşil renk elde edilir.
- Cevizin cengosundan kahverengi renk elde edilir.
- Soğan kabuğundan pembe renk elde edilir.

- En çok tercih edilen renkler mavi, lacivert, kırmızı, yeşil, kahverengidir. Pembe ve turuncu en çok kullanılan renklerin dışında kalmaktadır.

- *"Kızılağacın (Morkan) kabuğundan siyah renk , ayva yaprağından solgun sarı (uçuk sarı) renk elde edilir. Kimyasal maddelerin karıştırılmasıyla yeni renkler elde edilebilir".²¹*

İşde giyilen kıyafetler koyu renkli ve basit kumaşlardan elde edilir. Düğünlerde, törenlerde daha kaliteli, göze hitap eden kumaşlardan kıyafetler dikilirdi.

- İplik nasıl boyanır ?

- Cevizin kozası (cengosu) kaynatılır. İplik ıslatılıp süzülür daha sonra kaynayan suya bırakılır (15 dakika boyunca kaynatılır). Önce kanaçkot denilen otlarla kaynatılır, süzülür. Daha sonra cevizin cengosunun kaynadığı suya bırakılır.

Kaynadıktan sonra kaynayan suya şeb ilave edilir. Bir süre kaynadıktan sonra çıkarılır ve sonra bekletilip soğumaya bırakılır. Soğuk su ile yıkanıp sonra çamaşır suyuna bırakılır. İpin ne renk aldığı o zaman belli olur.

²⁰ ERDEM Aynur ile boyalar üzerine yapılan özel görüşme Ağustos 1997.

²¹ ATABEK Gündüz ile boyalar üzerine yapılan özel görüşme Ağustos 1997.

Boyama işlemi iyi yapıldığı takdirde renkler kalıcılığını muhafaza eder, solma görülmez. Yıkama sonucunda renk verme olasılığı yoktur.

Eskiden çamaşır suyu yokluğunda atların idrarı çamaşır suyu yerine kullanılıyordu.

Ölçü : 2 çile yün veya pamuk ipliğe 1 kilo çengo kullanılıyor ve 2 çilenin ıslanacağı kadar su kullanılıyor.

3.4. Giysi Adları

3.4.1. Başa Giyilenler

3.4.1.1. Vala

Çeşitli renklerde ve motiflerde olup çok ince ve gösterişli baş örtüsüdür. Düğünlerde gelinlerin başına örtülürdü. (Bkz. Resim 4) Çeşitli eğlence yada düğün törenlerine giderken örtünülürdü. 1850'li yıllara ait olduğu söylenir.²²

Resim 4

²² ERDEM, Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme Ağustos 1997.

3.4.1.2. Foşı

Zengin, genç kadınların ve gelinlerin örttüğü valadan daha kalındır. Çeşitli renk ve motifleri olurdu. Kenarları püsküllü belli standartlarda, kare baş örtüsü idi. Günümüzden 100-150 yıl öncesine ait olduğu bilinmektedir.

3.4.1.3. Tavşar

Başta örtülen yünlü bir atkı çeşitidir. Çeşitli renk ve motiflerden oluşan ince yünlü bir kumaştan yapılırdı. Çok benimsenen ve kullanılan bir baş örtüsüdür. Günümüzde, atkı yada kaşkol, tavşarın yerini almıştır. Özellikle yolculuklarda ve özel günlerde kullanılırdı. Günümüzden 130-140 yıl öncesine ait olduğu söylenmektedir.

3.4.1.4. Leçek (Lehçek)

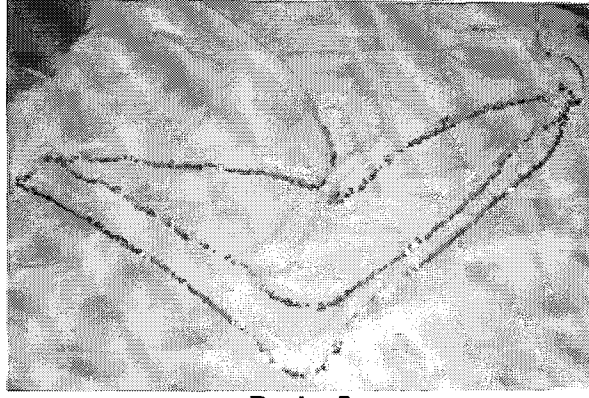
Kalın pamuklu kumaştan yapılan baş örtüsüdür. Tepe ön kısmında yöresel işlemler vardı. Giyinen insana göre büyük yada küçük olurdu. Ebatları kare veya dikdörtgen şeklinde olabiliyordu. Genellikle beyaz renkli olurdu.²³

3.4.1.5. Uştum (Uçtum)

İnce pamuklu dokumadan yapılan baş örtüsüdür. Buna tülbentte denmektedir. Kenarları cinpullarla yada oyalarla işlenirdi (Bkz. Resim 5). Kare şeklinde olurdu ve adının özelliğini taşıyan, en hafif rüzgarda uçabilen baş örtüsüdür. Kenarlarına yapılan, metalik ve boncuklu oyalalar, örtünün, hem görünüm olarak güzel görünmesini, hemde ağırlık kazanmasını sağlar ve böylelikle örtü ince olmakla beraber başta sabit kalabilmektedir. Leçeğin üzerine örtülmekteydi.²⁴

²³ KARAKAYA Müberra ile baş giysileri üzerine yapılan özel görüşme, Mart 1994.

²⁴ KARAKAYA Müberra ile baş giysileri üzerine yapılan özel görüşme, Mart 1994.

Resim 5

3.4.1.6. Çıt

Beyaz yada siyah renkli olabilmekteydi .(Bkz. Resim 6) Başa örtülen bir tülbent gibi örtünün, köşelerden içeriye doğru rulo şeklinde katlanmasıyla elde edilirdi. Elde edilen çıt isimli bu bağ başa dolandırılarak bağlanırdı. Bu bağ başa örtülen giysileri sabitleştirirdi. Aynı zamanda mahmudiye takısında buna bağlanarak alın kısmında ortaya gelecek şekilde tutturulurdu.

Resim 6

3.4.1.7. Silgi

Yaşlı kadınların saçlarını toparlamak için baş örtülerinin, en altına, üçgen şeklinde bağladıkları, siyah ve beyaz renklerde olabilen baş örtüsüdür.

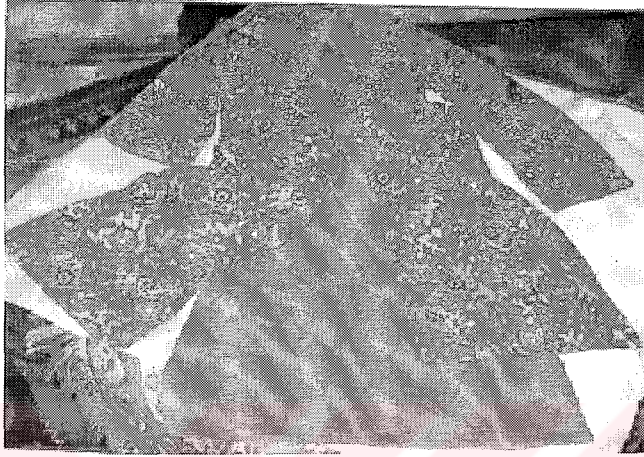
3.4.1.8. Fes-Kofiya

Keçeden yapılan başa külâh şeklinde giyilen giysidir. Renkler genellikle koyu olur.

3.4.2. Bedene Giyilenler

3.4.2.1. Üç Etek

120 sene önce kullanıldığı söylenirdi. Üç eteğin altında çoraplara kadar uzanan iç eteği giyildiği bilinmektedir. Günümüzde Halk oyunları giysisi olarak kullanılıyor. ²⁵ (Bkz. Resim 7)

Resim 7

“En eski saraylı ve kentli kadın giysisidir. Üç etek denilmesinin sebebi, eteğin üç ayrı dilim biçiminde yapılmasındandır. Eteğin üç parça oluşu, kişiye hareket kolaylığı sağlamaktadır.” ²⁶

3.4.2.2. Çar

Siyah renkli olur, oğlan ve kız yengesinin giydiği bir kıyafettir. Çarşaf şeklindedir. Bu kıyafetlerle ata rahat binilirdi ve yengelerin toplumun içerisinde tanınmaları da mümkün olurdu. Düğünlerde giyilen bu kıyafetle başa beyaz tülbent, üstüne kırmızı vala bağlanırsa kız yengesi, sadece beyaz tülbent giyilirse oğlan yengesi olduğu anlaşılırdı. Meydancık tarafında giyilen çar ise beyaz renktedir. (Bkz.Resim 44, s.47)

²⁵ ERDEM Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

²⁶ KOMŞUOĞLU, 1986, s.98.

3.4.2.3. Boylama

İpek kumaştan yapılır ve vücudu omuzdan ayağa kadar kaplayan bir giysidir. Gelinlik için kırmızı ipekten yapılanı kullanılır. Günümüzde Elbise-Entari-Kaftan denmektedir. Basma ve pazen kumaşlardan yapılmaktadır. Bu gün yaygın olarak köylerde kullanılıyor. (Bkz. Resim 8)

Resim 8

3.4.3. Bele Giyilenler

3.4.3.1. İpek Kuşak (Trablus Kuşağı)

Çeşitli renklerden oluşan, gök kuşağını andıran ince çizgili ve desenli ipek kumaşlardan yapılırdı. El tezgahlarında örülürdü. Üç ayrı dikdörtgen şeklinde kumaşın birleştirilmesiyle meydana gelen, bele bağlanan giysidir.

(Bkz. Resim 9) Kumaşın her bir parçasına tahta adı verilir. Trablusgarp savaşı dönemlerine ait olduğu, isminide oradan aldığı söylenmektedir. Türkiyeye o dönemde geldiği sanılmaktadır. Üç tahtadan oluşan kuşağın uzunluğu giyen kişiye göre 1,5-2 m eni 1 m dir. Gelinler ve genç kadınlar bellerine sararlardı. Yörede ipek üretimi ile ilgili sağlıklı bir çalışmanın yapılp yapılmadığı bilinmemekle beraber, bazı yerleşim birimlerinde ipek üretiminin yapıldığı söylenmekte idi. Maddi değeri çok yüksek olan ipek kuşağa 1 çift öküz verildiği söylenmekteydi.²⁷

Resim 9

3.4.3.2. Şal Kuşak

Kuzu yünü çok ince bir şekilde eğrilir, çıkırık denen ağaç tezgahta bükülürdü. Açık sarı kök boyası ile boyanırdı. Siyah, kırmızı, kahverengi gibi renklerle desenli olarak dokunurdu. Dokunan kumaşlar, 1 tahta veya iki tahtadan, yapılan kişinin belinin ince yada kalınlığına göre yapılmakta idi, ayrıca üçgen şeklinde de yapılarak giyilirdi. Günümüzden 130 ile 140 yıl

²⁷ ERDEM Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

öncesine ait, el dokuması kumaşlardan yapıldığı söylenmekte idi. Yöresel motiflerin işlenmesiyle yapılan kuşağın boyu 1.5 m en 50-60 cm olan ve bele bağlanan belin soğuk ve sıcaktan korunmasını sağlayan ve yine dış darbelerle karşı beli muhafaza eden bele sarılan bir giysidir. (Bkz. Resim 10)

Resim 10

3.4.3.3. Kemer

Cumhuriyetten önce ve sonra kullanılmakta idi. En güzelleri ve en değerlileri gümüş kemerlerdi. (Bkz. Resim 11) Bunlar nadir bulunurdu. Ekonomik olarak sim kemerler tercih edilir ve kullanılırdı. Düğünlerde törenlerde bu tür kemerler giyilmekteydi.

Resim 11

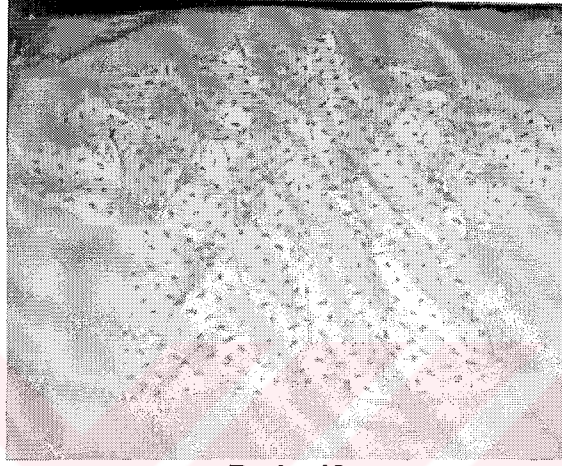
3.4.3.4. Çar Bağ

İpekten elde örülür ve bele bağlanırdı. Kemer bulunmadığı zaman yerine kullanılırdı. Çarbağ gelinin beline bağlanırdı. Günümüzde örneklerine rastlamak mümkündür. Kelime anlamı olarak çardan yapılan bir kıyafetin bağlanması, çarbağ adının verilmesini sağlamıştır. Modern gelin kıyafetlerine bağlanan kırmızı kordela çarbağ yerine kullanılmaktadır.

3.4.4. Bel Üstüne Giyilenler

3.4.4.1. İçlik

Gömlek adıyla kullanılan, ince kumaşlardan yapılan bele kadar uzanan, önden açık (çocuklu kadınların) bir iç giysidir.(Bkz. Resim 12) Beyaz renkli olanlar tercih edilir. Tumanla beraber giyilir. Tumana gömlek altı denmesi bundan dolayıdır.²⁸

Resim 12

3.4.4.2. Kofta

İki - üç yıllık gelinler beyaz renkte kofta giyerlerdi. Kıрма ve şerit kullanılırdı. Önden göğüs kısmı açık düğmeli yapılırdı, çocuklu gelinlerin çocuk emzirmesi kolay olurdu. Genç kızların giydiği koftaların ön kısmında açıklık bulunmazdı. Kolları uzun ve kalça üzerinde tuman yada peştamal kaftan içine kapatılırdı. Göğüs kısmında meme altından uzanan bir şerit var. Şeritler büzülmeyi sağlar ve sütyen özelliği taşıyan görünüm oluştururdu.(Bkz. Resim 13)

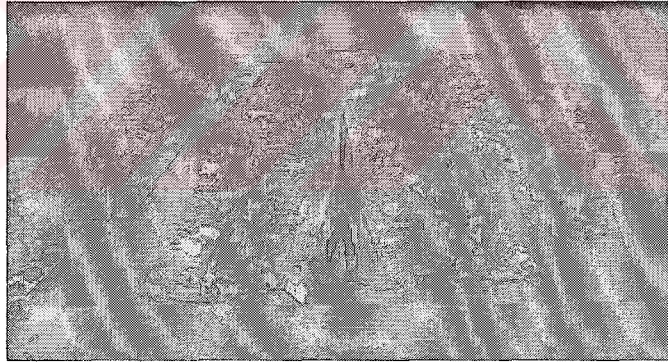
²⁸ ERDEM Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

Resim 13

3.4.4.3. Kırkmakas

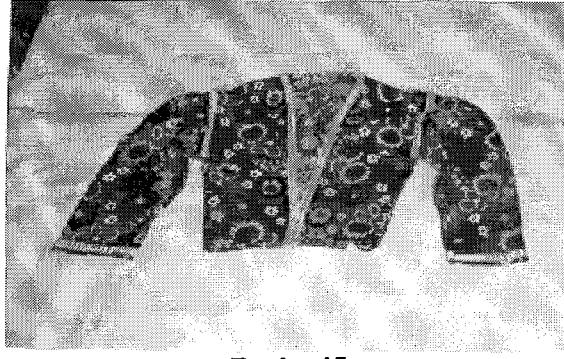
Çok doğramalı olduğu için kırkmakas adını almıştır. Bazı yerlerde sıkma, ceketa ve palto isimleride kullanılmıştır. Biçimi ve dikişi zor olan kırkmakas “kanavuz” adlı kumaştan astarlı olarak yapılmıştır. (Bkz. Resim 14)

Resim 14

3.4.4.4. Koçik

Kanavuzdan dikilirdi. Yakalarında dantel işlemler kullanılırdı. Genç kızlar ve kadınların giydiği giysi, önden açık olup kopçalarla iliklenirdi. Koçik üzerinde çeşitli motifler olduğu gibi düz şeritleride süslenerek giyilirdi. Kolları uzun kol manşetleri, omuz ve yaka kısımları şeritle işlenmekte, son zamanlarda, ailelerin bütçelerine göre, kadife basma gibi kumaşlardan, yapılmakta idi. (Bkz. Resim 15) Bu kıyafet dağlık alanlarda son zamanlara kadar kullanılmakta idi.

Resim 15

3.4.4.5. Eldiven

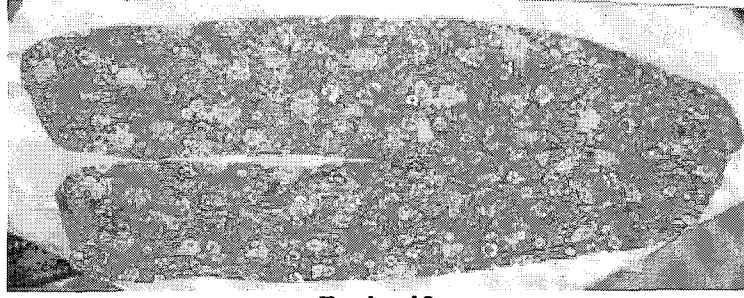
Çok ince eğrilmiş kuzu yününden örülürdü. Bilek örgüsüne abaza denirdi. Eldiven üzerine motifler, örülürken işlenirdi. Ayrıca renk ve desen yapılmazdı. Daha sonraları pamuklu ipek karışımından dokunmaya başlanmıştır.

3.4.5. Bel Altına Giyilenler

3.4.5.1. Don-Tuman

Gömlek eşide denmekte idi. Çardan yapılıdır. İçi astarlı olur. Şalvar adı da kullanılır. (Bkz. Resim 16) Şalvarda astar bulunmaz. Kaliteli kumaşlardan dikilir. Sağlık yönünden faydalı ve sıhhatlidir. İç çamaşırı yerine kullanılır. Bel kısmı uçkurludur yada uçkur bağı vardır. Külot adıyla da son zamanlarda değişimlere uğramış paçaları diz üstüne kadar kısaltılmış ve uçları uçkurla tutturulmuştur. Elbisenin altından görünmesi islam dinine göre günah ve mahrem sayılmaktadır.²⁹

²⁹ TOKDEMİR, 1993, s.232.

Resim 16

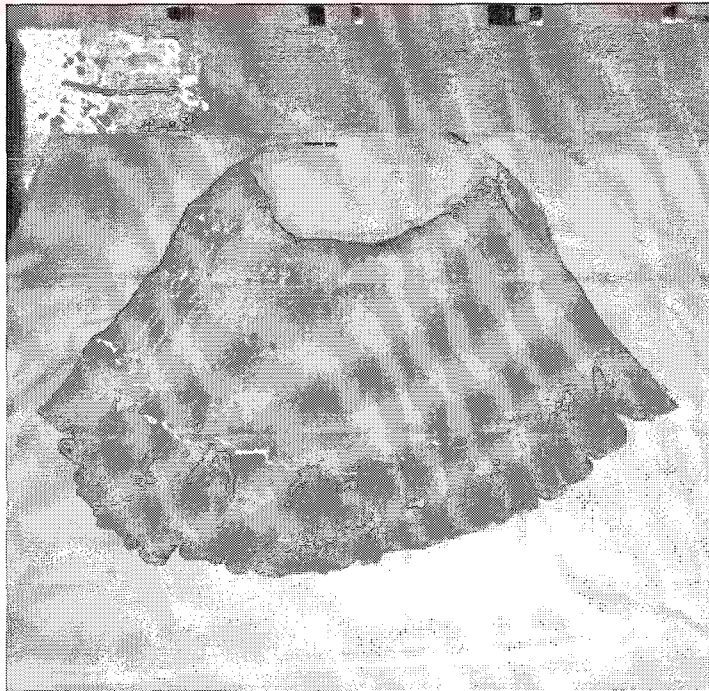
3.4.5.2. Arkalaç - Eteklik - İpekli Kumaş

Pamuk ve ipek karışımı kumaşlardan yapılırdı. Giyinen kişiye arkadan öne doğru bağlanmasından dolayı “arkalaç” ismini almaktadır. İpek yada ipek karışımı kumaşlardan (kanavuz, canfes) yapıldığından “ipekli kumaş”, etek işlevini gördüğünden “Eteklik” denmektedir. (Bkz. Resim 17 ve Resim 18) 4.5 - 5 metrelik dikdörtgen şeklinde bir kumaşın bele sarılacak kısmının büzülmesi yada yarı kırma yapılmasıyla elde edilen giysidir. Büzülen kısmın üstüne elde örülen kaytan işlemeli kaytanbağ bağlanır. Bel kısmından 70 cm aşağıda, 2 cm eninde ve arkalaç kumaşının uzunluğunda, bir şerit dikilir. Şerit giysinin güzel durmasına yardımcı olduğu gibi göze de hoş görünmektedir. Gelinlik kızların çeyizlerine konulmaktadır. Arkalaç'ın büyük yapılmasında iki önemli nokta vardır. Bunlardan bir tanesi, kumaşın vücutta geniş ve dökümlü durmasıyla rahat hareket etme imkanı olmasıdır. Diğeri ise yorgan, döşek yüzü yada örtüsü olarak kullanılabilmesidir. Çeşitli renk ve desenleri bulunmaktadır. Genel olarak, kırmızı, vişne çürüğü, kavuniçi, gri, sarı, yeşil renkler tercih edilmektedir.³⁰

³⁰ KARAKAYA Müberra ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Mart 1994.

Resim 17

Resim 18

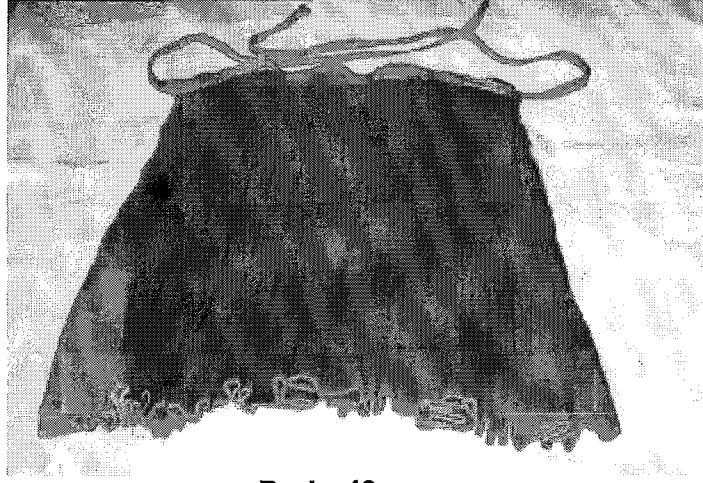
3.4.5.3. Peştemal

“Peřtemal; bir arada ve aile halinde yaşamaya başlayan cinsi uzuvlarını örtmek gerekliliğini duymaları, tabiat şartlarından korunmak istemelerinden doğan ve insan dűřüncesinin meydana getirdiği ilk dokumalardan yapılan, dűnyanın tanıdığı en eski tekstil giyim eşyasıdır.”³¹

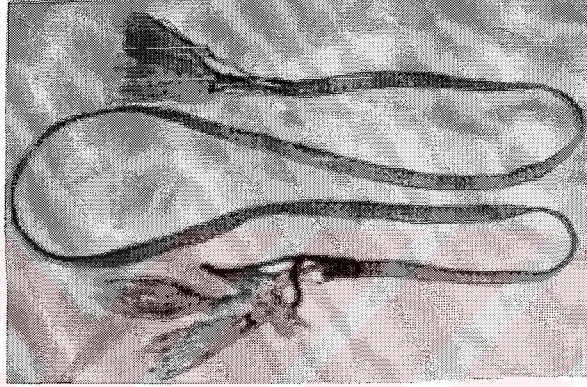
Kuzu yünü ince iplik haline getirilir, eğrilir sonra morkan ağacının kabuklarından elde edilen boyayla boyanır. 15-20 cm eninde 4-5 metre uzunluğunda tahta denilen parçalar halinde örölür. En az üç tahtanın enleri birbirine (dikilir) birleştirilir.(Bkz. Resim 19) Bu dikiş yada birleştirme işlemine çıtma (çıtma elle yapılan dikiş) deniyor. Peştemalin tahta sayısı giyinecek kişinin boyuna göre değişir. Kenar ve alt kısımlarına kaytan işlenir. Kaftan peştemalin dayanıklı olmasını sağlar. Ayrıca bele peştemali sabitleştiren kaytan bağ vardır.(Bkz. Resim 20) Kaytan bağ çatal bir ağaçla elde örölür. Turuncu renkler kullanılır. Kaytanın içine işlenen renkler canlı olur ve kaytan olarak göze güzel görünür. Bele peştemalle bağlanan kaytan bağ, peştemal kırma kırma yapıldıktan sonra üzerine dikilir ve bağlanır. Kaytan bağın nakışlı ve işlemeli olanları gençler ve gelinler, düz olanı yaşlılar için kullanılmaktaydı.³²

³¹ KAHVECI, 1991, s.43.

³² ERDEM Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

Resim 19

Resim 20

3.4.6. Ayağa Giyilenler

3.4.6.1. Çarık- Çapula

Büyükbaş hayvanların derisinden (gönünden) yapılırdı. Deriler önce hasıl işleminden geçirilir, daha sonra ayakların boyuna ve büyüklüğüne göre işlenirdi. Çarıklar çok eski bir ayak giysisidir. Yakın tarihlere kadar dağ köylerinde, fakir ailelerin giydiği görülmekteydi. Çarık; bağcık ve gövde deriden oluşur. Bağcıklar çarığın ayağı sarması ve ayaktan çıkmaması için, içine giyilen yün çorabın etrafına dolandırılarak diz altında bağlanırdı. *"Çarıklar işte güçte giyilirdi"* ³³

³³ BALABAN, 1987, s.37.

Çapulalarda bağcık yoktu. Gündelik giyilebilen ayak giysisiydi. Eğer olanak varsa çapula yüzleri renkli olurdu. Çarık ve Çapula topuksuz giysidir.

3.4.6.2. Yemeni

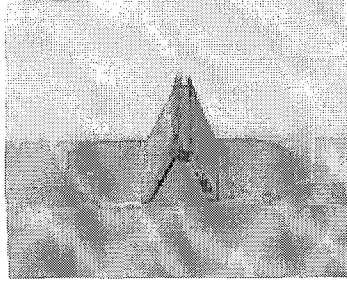
Günümüzde de kullanılabilen altı lastik yada kösele, üstü ise deriden yapılan ayak giysisidir. Model ayak giysileriyle çok yakın benzerliği vardır. Değişik renklerde yapılabilmesine rağmen, yörede koyu renkler kullanılıyor ya da tercih ediliyordu. Siyah kahverengi renklerin dışında yaş guruplarına göre kırmızı beyaz, gri renklerde tercih edilmekteydi.

3.4.6.3. Çorap

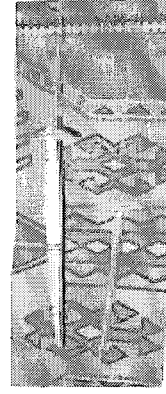
Kuzudan elde edilen yün önce yıkanır, tarakla taranır, (Bkz.Resim 21) iğlerle, teşilerle eğrilir, bükülür ve ince iplik elde edilir.³⁴ (Bkz.Resim 22)

Örme işlemi için 15 cm lik 5 adet çağ (şiş) kullanılır. Çağlardan 4 tanesi örgü üzerinde sabit olur. 5. çağ, örgü yapıldıkça diğer çağlarla yer değiştirir. (Bkz. Resim 23) Çoraplara, örme işlemi yapılırken kendinden desen yapılır. Desenlerde aşırı bir renk karışımı görülmez. Beyaz renkli çoraplar tercih edilir. Çoraplar siyah ve kahverengi renklerden de yapıp giyilmekteydi. Diz altına kadar örüldüğü gibi topuklara kadar örülenleride vardı. Bunlara padik veya patik denmekteydi. Patik günümüzdede kullanılmaktadır.

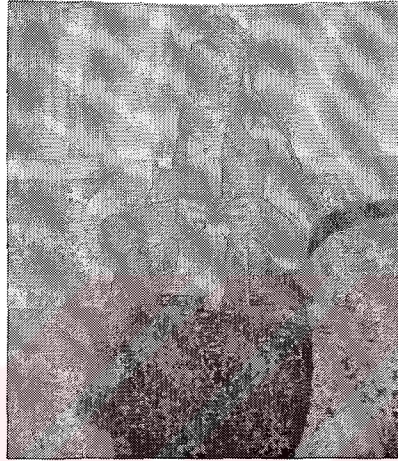
³⁴ ÇELİK Ayser ile çorap üzerine yapılan özel görüşme, Temmuz, 1997.

Resim 21

Resim 22

Resim 23

3.4.7. Oyalar

“Pek çok giyim eşyasında süslemek veya süslenmek amacıyla ortaya çıkmış bir örgü sanatıdır. Oyalar taklitten çok doğaçlamayla veya doğada görüp beğenilen nesnelerin el emeği göz nuruna dökülüp küçüklü büyüklü çeşitli renklerde ve desenlerde ortaya çıkan el sanatları içinde en çok kullanılanıdır.”³⁵

Baş örtülerinin kenarlarına yapılan boncuklu yada boncuksuz; tığ, iğne, mekik ile yapılan el işlerinin hepsine oya denmektedir. Tülbent, leçek, yazma, eşarp gibi örtülerin kenarlarına, doğrudan işlendiği gibi, ayrı yapıлып sonradan bu örtülerin üzerine dikilmekteydi. Örtülerin üç yada dört kenarını

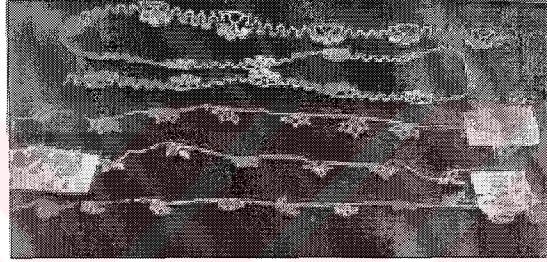
³⁵ KOMANLI Ayten, 1995, s.28.

kaplıyacak uzunlukta yapılmaktaydı. Boncuk yada cinpul kullanılan oylar, iğne ile ipe dizilir sonra hangi türden oya yapılmak isteniyorsa ona göre örölür. Oyların işlendikleri aletlere, kullanılan malzemeye ve işleme tekniklerine göre pek çok çeşitleri vardır.

Oylar ana hatlarıyla üç grupta toplanmaktadır.³⁶

3.4.7.1. Mekik Oyası

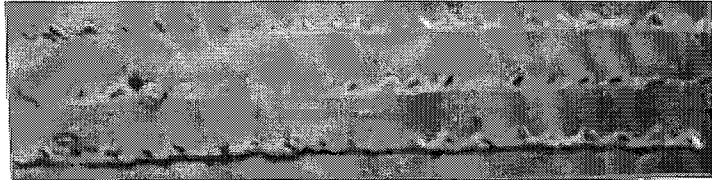
Mekik denen örgü aletiyle örölür. Genellikle sadece iplikten örülerek yapılırdı. Ancak, istenirse boncuklu mekik oyları da yapılmaktaydı. Bunlara boncuk oyası denirdi. Oya yapılırken çok miktarda boncuk kullanılmaktaydı. Ebruli iplikte kullanılırdı. (Bkz. Resim 24) Buna tel oyası da denmekteydi.

Resim 24

3.4.7.2. İğne Oyası

İğne ile yapılan oyadır. İğne ile ilmik (düğüm) atılarak yapılırdı. Boncuk, kesme boncuk yada sade iplikten yapılmaktadır. Yapılan işler herhangi bir isim almazlardı. Hepsine iğne oyası denmekteydi. Ancak kesme boncuklardan yapılanlara kesme oyası adı verilmekteydi. (Bkz. Resim 25) Aynı zamanda iğne oyasıda denmekteydi. Genel olarak, sarı, siyah, kırmızı, yeşil, mavi gibi canlı renkler kullanılmaktaydı.

Resim 25

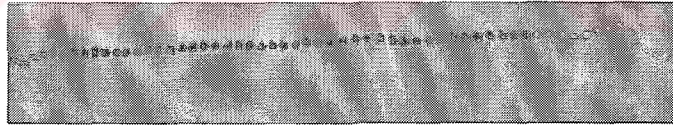
³⁶ KARAKAYA Müberrah ile oylar üzerine yapılan özel görüşme, Mart, 1997.

3.4.7.3. Tığ Oyası

Yörede yaygın olarak kullanılan, tığ ile boncuklu yada boncuksuz örülen oyadır. Yapılan işlere göre değişik isimler almaktadır. Ebruli iplikle yapılanlarıda vardı. Bunlar tel oyası adını alırdı. Bunlara boncuk kullanılmazdı. Fındık kukasından (yumak) örülürdü. Kukaların küçük olmasından dolayı fındık kukası denmekteydi. Tığ oyalarında ağırlıklı olarak, kırmızı, siyah, mavi, sarı, yeşil gibi ana renklerden oluşan boncuklar yapılan işe göre kullanılırdı. Yapılan işlerin yöresel isimleri vardı. Bunlara; çeper (Bkz. Resim 26), horoz gözü (Bkz. Resim 27), saray süpürgesi (Bkz. Resim 28), gelin tacı (Bkz. Resim 29), yelpaze (Bkz. Resim 30), subay sürmesi (Bkz. Resim 31), firkete (filkete) çilek adı verilmekteydi. Ayrıca günümüzde bazı oyalarda isimleri önemli sanatçılara benzetilmekteydi. Bunlardan kaş oyası; Zeki Müren kaşı (Bkz. Resim 32), kiprik oyası; Türkan Şoray kipriği (Bkz. Resim 33) olarak söylenirdi. Tığ oyalarında çok boncuk kullanılarak örülen oyalara boncuk oyası denmekteydi.

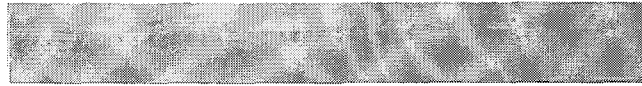
Resim 26

Resim 27

Resim 28

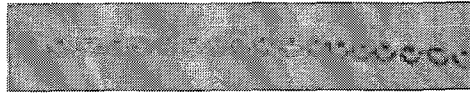
Resim 29

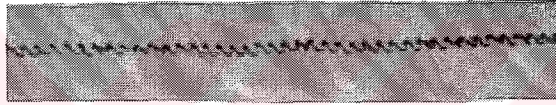
Resim 30

Resim 31

Resim 32

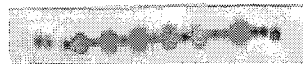

Resim 33

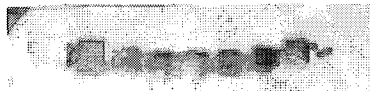
3.4.8. Takılar

3.4.8.1. Polat

Boncuklardan yapılan takılardır. (Bkz. Resim 34 ve Resim 35) Genel olarak genç kızlar kollarına ve boğazlarına takarlardı. Kırmızı, mavi, siyah renkli boncuklar tercih edilirdi. Günümüzde her yaş gurubunun aksesuar olarak kullandıkları görülmektedir.³⁷

Resim 34

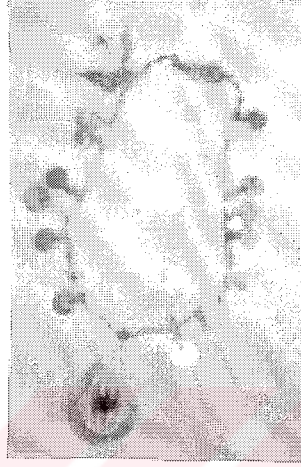

Resim 35

³⁷ ERDEM Aynur ile takılar üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

3.4.8.2. Armudiye

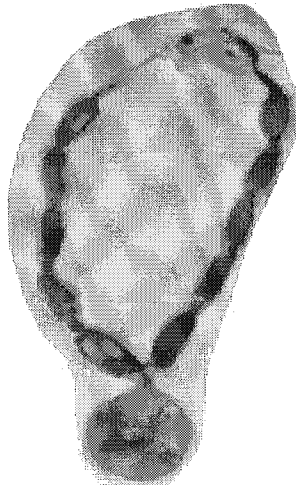
Armut şeklinde olan bir kolyenin etrafına; takınan kişinin ekonomik durumuna göre, gaziler dizilir.(Bkz. Resim 36) Birden fazla değişik ebatlarda armudiye bir arada takılabilmekte idi. Takı boğaza asılır. Genellikle yeni gelinler ve orta yaşlı zengin kadınların kullandığı takılardandı. Günümüzde değişik yaş gruplarının aksesuar olarak kullandıkları görülmektedir.

Resim 36

3.4.8.3. Mahmudiye

Altın yada gümüş paradan yapılan takılardır. Boncuklarla beraber boğaza asılır.(Bkz. Resim 37) Gelinlerin kullandığı takılardandır. Gelinler başlarına bağladıkları çıtın üzerine ahının ortasına gelecek şekilde asarlar. Bir yada birden fazla olabilmektedir.

Resim 37

3.4.8.4. Kazi - Gazi

Boğaza takılan takılardandır. Madeni paralardan yapılmaktaydı. Gelinlere, nişana giderken götürülür. Ailenin ekonomik durumuna göre en az 3 yada 5 tane takılırdı. (Bkz. Resim 38)

Resim 38

3.4.8.5. Hakik - Mercan

Boğaza takılırdı, bu takıları zengin ailelerin gelinleri takarlardı. Değerli ve renkli taşlardan yapılmaktaydı. (Bkz. Resim 39)

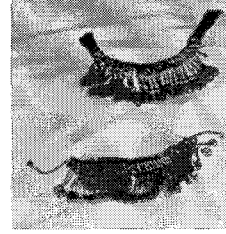
Resim 39

3.4.8.6. Gümüş Gerdanlık

Yeni gelinlerin ve zengin orta yaşlı kadınların kullandığı takılardandır. Süsleme ve işlemlerine önem verilirdi. Günümüzde de çeşitli insanların bu takıları kullandıkları görülmektedir. Özel günlerde törenlerde boyuna takılırdı.(Bkz. Resim 40 ve Resim 41)

Resim 40

Resim 41

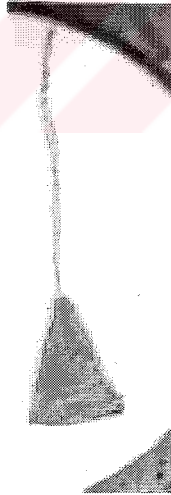
3.4.8.7. Şova

Kofta giyen 2-3 yıllık gelinlerin kullandığı takılardır. Boğaza göğüs üzerine gelecek şekilde asılır. Şovaları takan kişilerin, kötülüklerden, cinlerden, karabasandan korunacağına inanılırdı. (Bkz. Resim 43, s.45)

3.4.9. Aksesuarlar

3.4.9.1. İğnelik

İçinde iğne saklanan bir tür kesedir. Dayanıklı olması için dışı deriden (meşinden) yapılırdı. Şal pestemalin bağından, sağ ön taraftan aşağıya sarkıtılırdı. Aksesuar olarak kullanılır. ³⁸ (Bkz. Resim 42)

Resim 42

³⁸ ERDEM Aynur ile aksesuarlar üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

3.4.9.2. Mendil

Kare şeklinde ipekten yapılırdı. Kenarları oyalarla işlenirdi. Özellikle beyaz renkli oyalı mendil gelinlerin eline aksesuar olarak verilirdi. ³⁹ (Bkz. Resim 45, s.47)

3.4.9.3. Makyaj

Eller, avuç veya parmaklar, ayak parmakları kınalı olur, ayrıca saçların canlı olması için saçlara da kına koyulur. Ceviz çengosundan elde edilen boyayla kaşlar boyanır. Saçlar örülür. Örgülerin uç kısımlarına mavi boncuklar bağlanır. ⁴⁰

3.5. Yaşa Göre Giysiler

3.5.1. Genç Kız Giyimi

Genç kızlar; şeritli, süslü, nakışlı ve kırmalı yapılan peştemalleri giyerlerdi. Eteklikleri göze hitap eden renklerden yaparlardı. İçe içlik giyilirdi. İçlikler peştemal kuşağın içine kapatılırdı. Üstten koçık giyilirdi. Ayrıca sıkmalı yelek (sıkman) giyilirdi. Sıkman düz beyaz kumaştan yapılırsa göğüs ve yaka kısımları işlemeli olurdu. ⁴¹

“Genç kız giyiminde başa; yazma, oyalı yazma olduğu gibi dokumadan örtülerde kullanılırdı. Her neden olursa olsun renk renk çiçekli, desenli, allı-pullu olurdu” ⁴²

Dantelli koçık ve kofta giyerlerdi. Ayağa giyilen çorap kuzu yününden yapılırdı. Beyaz renk tercih edilirdi. Nakışları renkli ve kendinden desenli olarak yapılırdı. İnce olmasına özen gösterilir, üzerine çarık yada çapula

³⁹ ERDEM Aynur ile aksesuarlar üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

⁴⁰ URAL Cevhernaz ile makyaj üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

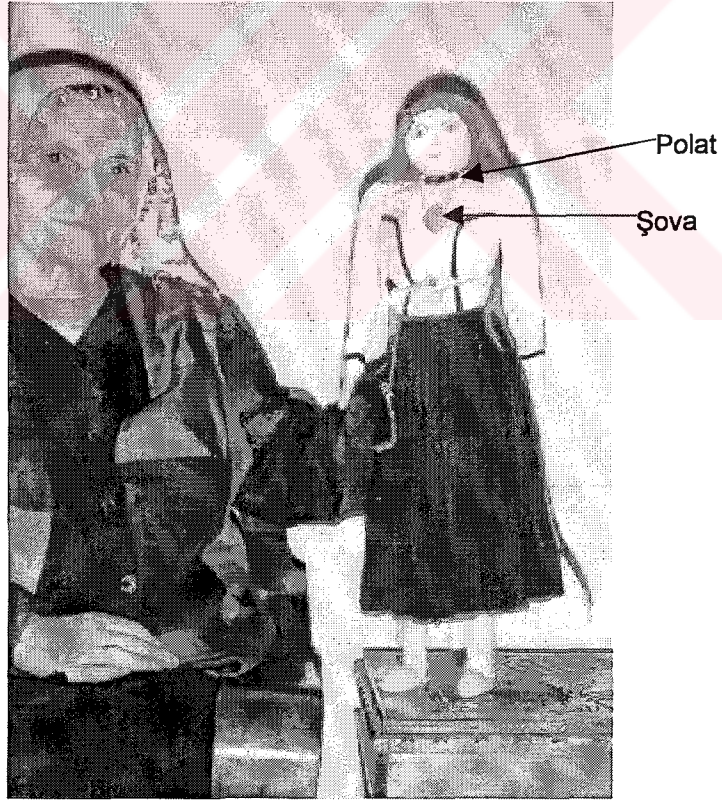
⁴¹ ERDEM Aynur ile giysiler üzerine yapılan özel görüşme, Ağustos 1997.

⁴² TOKDEMİR, 1993, s.233.

giyilirdi. Aksesuar olarak bele iğnelik asılırdı. İhtiyaç halinde kullanılırdı. Eskiden saçlar kesilmezdi. Uzun olduğundan örülür, günah sayıldığı için saklanırdı. Uçlarına Nusğa (Muska) ve Nazar boncuğu takılırdı. Böylelikle; iş yapanın ve çalışanın, tansiyon, baş ağrısı, nazar değmesiyle ilgili sorunlarının çözüleceği düşünülürdü.

“Giysiler biçim ve kumaş yönünden nasıl olursa olsunlar. Herhalde göz gönül alıcı renkli desenli olmasına özen gösterilirdi. Başka bir deyimle albenisi yüksek desenler seçilirdi. bu giyim yörede “Alaçiçek giyinme” diye tanımlanırdı. Bu tür giyim genç kızlık işareti sayıldığından bu konuda halen aynı titizliğin gösterildiği söylenebilir.”⁴³

Genç kızların altın ve yüzük gibi takı takmaları ayıp karşılanırdı. Genç kızların takı takmamalarından bekâr oldukları anlaşılırdı. Kollara ve boğazlara boncuk takılar takarlardı , bunlara polat denilirdi. (Bkz. Resim 43)

Resim 43

⁴³ TOKDEMİR, 1993, s.233.

3.5.2. Gelin Giyimi

Gelinler omuzdan ayağa kazar uzanan, kırmızı ipek kumaştan dikilen gelinlik giyerlerdi. Adına boylama denilirdi. Gelinin beline gümüş kemer bağlanırdı. Gümüş kemer bulunamadığı zaman, ipekten elde örülen çarbağ bağlanırdı. Gelin belini bağlama geleneğinin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Gelin kıyafetlerinde son zamanlarda özellikle İmerhev'de duvak kullanılmadığı boylama ve çar gibi giysilerin beyaz ve yeşil renklere oluştığı görülmüştür. (Bkz. Resim 44^{***})

Ayağa yün çorap giyilmekteydi. Çorabın üzerine yemeni giyilmekte idi. Daha önceleri çarık giyilmekteydi. Gelinin başına kartondan duvak yapılırdı. Eskiden karton olmadığı dönemlerde, ağaç kabuğundan bir kasnak yapılırdı. Sepet gibi örülürdü ve buna duvak denilirdi. Duvak huni şeklinde yapılırdı. Duvağın altına, başa beyaz tülbent örtülürdü. Duvağın üzerinede kırmızı vala örtülürdü. Vala gelinin yüzünü kapatırdı.(Bkz. Resim 45)

Gelinin eline eldiven takılırdı ve kenarları oyulu ipek mendil verilirdi. Önceleri ince yün ipliğinden örülen eldiven daha sonraları pamuklu ipekten, deseni kendinden örülürdü.

Günümüzde beyaz tülde yapılan modern gelinlikler giyilmektedir. (Bkz. Resim 45)

^{***} <http://www.turknet.com/atlas/june96/imerhev>

Resim 44

Resim 45

3.5.3. Evli Kadın Giyimi

2-3 yıllık gelinler üzerlerine beyaz kofta giyerlerdi. Koftanın önden, göğüs kısmı; çocuk emzirmek için, açılabilir şekilde, ilikli olarak dikilirdi. İçe içlik giyerlerdi. Altına tuman giyerlerdi. Göze hoş görünen desensiz, sade, düz renkler tercih ediliyordu. Nakış yerine sadece düz şeritler kullanılıyordu. Eteklik peştemal ve kuşak giyerlerdi. Peştemalin üzerine iğnelik asılırdı.

Başa vala bağlarıydı. Çıt bağlarıydı. Çıtın üzerine mahmudiye dikilirdi. Çıtın üzerine uştum örtülürdü. Uştumun üzerine biraz geride örtülen leçek bağlarıydı. Mahmudiye dikilen çıt önden gözükürdü.

Genellikle takıları altından olurdu. Boğaza göbek adı verilen şovalar ve gaziler takılırdı.

3.5.4. Yaşlı Kadın Giyimi

“Yörede kızlar genellikle 13-14 yaşlarında cinsel ergenlik çağına girerler. Genel olarak bu çağda evlendirilirler. 30-35 yaşlarında büyükanne olurlar. Torununu kucağına alan her kadın kaç yaşında olursa olsun yaşlı sınıfına girmiş sayıldığından, bu durum yaşamının her alanındaki davranışlarında olduğu gibi giyimindedeki kendini gösterir.”⁴⁴

Bu yaşa gelen kadınlarda allı, pullu, göz alıcı renkler yerine ağır renklere, desenlere bırakır. Koyu renkte ve sade giysiler giyerlerdi. Giysilerin dikiminde vücuda uyumuna süslü olmasına değil, rahat edebileceği şekilde yaptırılmasına dikkat ederlerdi.

Genel olarak takı takmazlar, kendilerinde olan takılarda gelinlerine verirlerdi.

Başlarına siyah yazma bağlarıydı. Üzerine tavşar örterlerdi. Başa fes takılıyor, fese boğaz altından geçen, boncuklarla süslenen halka

⁴⁴ TOKDEMİR, 1993, s.234.

bağlanıyordu. Böylelikle başa örtülen yazma yada tülbenti sabitleştirmiş oluyordu.

Tuman giyerlerdi. Eteklik, peştemal, kuşak içlik giyerlerdi, üstten koçuk giyerlerdi. Ayaklarına yün çorap giyerlerdi.

Bu türdeki geleneksel giyim günümüzde çok az sayıda dağ köylerinde yaşayan insanlar tarafından kullanılmaktadır. Resim 46 ve Resim 47'de yaşlı kadın giyiminden genel görünüm görülmektedir.

Resim 46

Resim 47

3.5.5. Genç Başı Bağlama

Leçek başa en alttan bağlanır. Leçeğin nakışlı olan tarafı, başın ön tepe kısmına konulur. Kenar uçlarından bir tanesi, çene altına tutturulur. Diğeri çene altından çevrilip baş üzerine atılır ve başa bir çit ile sabitleştirilirdi. Çıtın üzerine ince tülbent örtülürdü. Buna uştum denilmekteydi. Leçek gibi bağlanıyordu. Leçeğin nakışlarını kapatmaması için 6-7 cm kadar arkadan bağlanmaktaydı. Kenarlarına işlenen oyalar ve

cinpullar göze güzel görünecek şekilde düzenlenmekteydi. Gelin başı bağlamalarında, çıt üzerine mahmudiye takılmaktaydı. Mahmudiye 1 tane ise evli, birden fazla ise çocuk sayısını belirtmekteydi.⁴⁵

Günümüzde genç başı bağlanırken tülbent yada eşarp kullanılmaktadır. (Bkz. Resim 48 ****)Eşarp yada tülbent önce üçgen şeklinde katlanıyor, daha sonra başa konuluyor, üçgenin bir ucu sırtta diğer iki ucu çene altında bağlanıyor. Ayrıca, üçgenin iki ucu sırtta doğru bırakılan üçüncü ucun altından, biri sağa diğeri sol taraftan dolandırılarak önde, alın üzerinde bağlanmaktadır.

Resim 48

3.5.6. Yaşlı Başı Bağlama

Başa, keçe-külâh yada benzeri fes takılırdı, buna kofiya'da denmekteydi. Fesin iki ucu, boncuk takılan bir iple çene altına bağlanarak başta sabit kalması sağlanırdı. Bunun üzerine kişinin boyuna göre değişebilen 2 m'lik leçek örtülürdü. Dikdörtgen şeklinde olan leçeğin bir kenarı içe doğru katlanırdı. Katlanan kısımda işleme yada nakış bulunmazdı.

⁴⁵ KARAKAYA, Müberra ile baş bağlamalar üzerine yapılan özel görüşme, Mart, 1994.

**** <http://www.turknet.com/atlas/june96/imerhev>

Diğer kenarlarından iki tanesi arkadan aşağı doğru, biri diğerinden yukarıda olacak şekilde, diğer dördüncü kenarı, sağ yada soldan ön tarafa sarkıtılırdı. Leçeğin kenarlarında oya yada dantel işlemler olurdu. Leçek fesin üzerine bir siyah çitle sabitleştirilirdi.⁴⁶

Günümüzde yaşlı kadınların fes takmadıkları, yerine çoğunlukla tülbent kullandıkları görülmektedir. (Bkz. Resim 49 *****) Ayrıca tülbent üzerine eşarp bağlamaktadırlar. Kırsal alanlarda yaşayan kadınların, tülbent üzerine siyah yada beyaz çit bağladıkları görülmektedir. Kırsal yerleşim birimlerinden merkez yada şehirlere giden her yaşlı kadın genellikle tülbent üzerine eşarp yada vala özelliği taşıyan baş örtüsü giymektedirler.

⁴⁶ BORAN Sultan ile baş bağlamalar üzerine yapılan özel görüşme, Şubat, 1994.

**** <http://www.turknet.com/atlas/june96/imerhev>

Resim 49

SONUÇ

Gelişen teknoloji geleneksel kıyafetleri daha modern bir hale getirmiştir.

Merkez köylerde geleneksellikten oldukça uzaklaşılırken, dağ köylerinde son zamanlara kadar, peştemal ve kuşağın kullanıldığı tesbit edilmiştir. Bu da merkezden uzak köylerin gelenekselliğe daha yakın olduğunu göstermektedir.

Merkez köylerde, şal peştemal yerine pamuklu kumaştan yapılan peştemaller giyilmektedir.

Yine teknoloji sayesinde, dokuma kumaşlarının yerine hazır satılan kumaşlar alınmakta ve kullanılmaktadır.

Kumaşların dokunduğu tezgahlar hiç bir işlevi yerine getirmemektedir. Evlerin yada kilerlerin bir köşesine terk edilmiş bulunmaktadır.

Kök boyalar yerine kimyevi toz boyalar kullanılmaktadır.

Merkezden uzak köylerde kadınlar başına çit bağlarken, merkez köylere doğru çit bağlanmamaktadır. Sadece tülbent yada yazma bağlanıp altına silgi bağlandığı görülmüştür. Baş örtüleri daha şeffaf hale gelmiş, Cumhuriyet döneminin özelliklerini yansıtmaktadır.

Geleneksel kıyafetler genel olarak halk oyunlarında kullanılmaktadır.

Halk günün modasına uygun, hazır konfeksiyon giyimini tercih etmektedir.

Yaşlı kadınların kıyafetleri geleneksel giyime en yakın olanlarıdır.

Dağ köylerinde son zamanlara kadar yaşlı kadınlar, giysileri yıpranmamış, yada kirlenmemişse, törenlerde eğlence ortamlarında, aynı giysilerini giymektedirler.

Altın, gümüş ve diğer takılar, dağ köylerinde geleneklere uygun olarak az sayıda insan tarafından kullanılırken, merkez ve merkeze yakın köylerde daha modern ve ekonomik hale gelmiştir. Aynı takıları hemen hemen her yaş gurubundaki, genç yada yaşlılar kulanmaktadırlar.

Geleneksel gelinliklerin, yerini günün modern gelinliklerine bıraktığı görülmüştür.

Büyük şehirlere yapılan göçler, beraberinde kültürel değerleride götürüp yok etmektedir, bu nedenle yöreye acil olarak gidilip, Sn. Aynur ERDEM'in yaklaşık 100 yıllık kumaşlardan yaptığı elbiseleri, giyirdiği Dodopa'ların, devletin katkısıyla bir müze yapılarak değerlendirilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

ATLAS Gezi Dergisi, World Wide Web üzerindeki sayfaları, adres :
<http://www.turnet.com/atlas/june96/imerhev>

BALABAN, Selçuk., 1987. Kocaeli'de Artvin, Yenilik Basımevi San. ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul.

KAHVECİ, Mücella., 1991. Milli Folklor Dergisi, Feryal Matbaacılık San.Tic.Ltd. C.2, S.12, Ankara.

KARAKEÇLİ, Fethi., 1997. Şanlıurfa Kültürünün Kadın ve Erkek Giyimi Kuşamına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü , İstanbul.

KOMANLI, Ayten., 1995. Bilecik Yöresi Kadın El Sanatları, Halk Oyunları Bölümü Bitirme Ödevi, İ.T.Ü. TMDK .

KOMŞUOĞLU, Şükran.,

İMER (MENGLİ), Arsal.,

SEÇKİNÖZ, Mine.,

ALPASLAN (AKER). , Sabiha ve

ETİKE (KÖSE), Serap., 1986. Moda Resmi ve Giyim Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara .

TOKDEMİR, Hayrettin., 1993. Artvin Yöresi Folkloru, Ankara.

TURAN, Şerafettin., 1994. Türk Kültür Tarihi, Bilgi Yayınevi, İstanbul .

TÜRKOĞLU, Sebahattin., 1994. Anadolu Folkloru Dergisi, Mat Grafik C.3, S.23, Ankara.

ŞAVŞAT BELEDİYESİ., 1994. ŞAVŞAT ve Belediyemiz, Yeni Büyük Dağıtım Koll. Şti. İstanbul.

REFERANSLAR

ATABEK, Gündüz.,

1966 Artvin Şavşat doğumlu. Lise Mezunu. Şavşat Merkez mahalle muhtarı. Okul çağlarından başlayarak yöre folkloru üzerinde çalışmalar yapmış, bilgi sahibi.

BORAN, Sultan.,

1337 Artvin Şavşat doğumlu. Tepeköylü. 1996 yılında İstanbul'da ölmüş. Baş giysileri hakkında bilgi sahibi, ilkokul mezunu.

ÇELİK, Ayser.,

1937 Artvin Şavşat doğumlu. Ev hanımı, okur yazar, çoraplar hakkında bilgi sahibi.

ERDEM, Aynur.,

1937 doğumlu. Artvin ili Şavşat İlçesi Cevizli köyüne kayıtlı ilkokul mezunu ev hanımı. Yöresel giysileri zaman içerisinde yaşayarak, incelemiş ve öğrenmiş. Araştırmacı, kostümler üzerine 70 manken bebek, 12 çeşit hazırlamış.

KARAKAYA, Müberra.,

1936 doğumlu. Artvin ili Şavşat ilçesi Köprüyaka köyü nüfusuna kayıtlı, okur yazar ev hanımı. Oyalar konusu ile giyim hakkında bilgi sahibi.

URAL, Cevhernaz.,

1943 Şavşat Veliköy doğumlu. Okur yazar, ev hanımı. Aksesuarlar

SİLAHTAROĞLU, Fatma.,

hakkında bilgi sahibi.

1970 Artvin Şavşat doğumlu.
Kostüm dikimi ile ilgili çalışıyor.

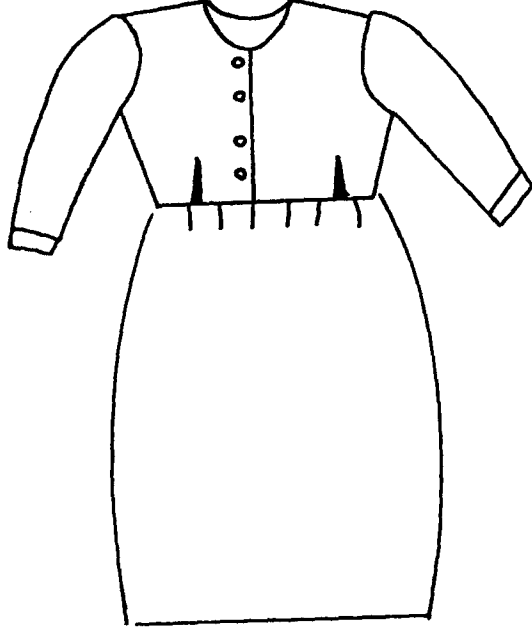
EKLER – A

ENDEZA (KALIP) ÇİZİMLER

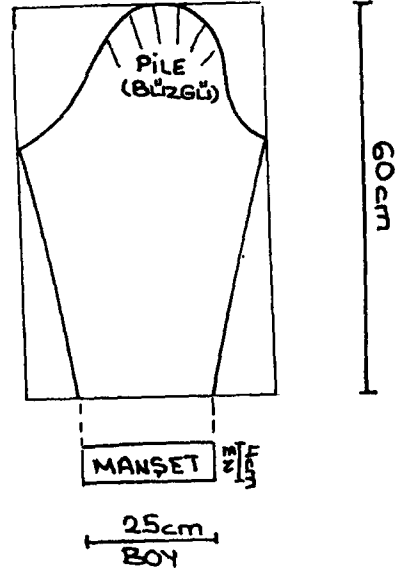
Çizimler Fatma SİLAHTAROĞLU'ndan alınmıştır.

ENTARİ

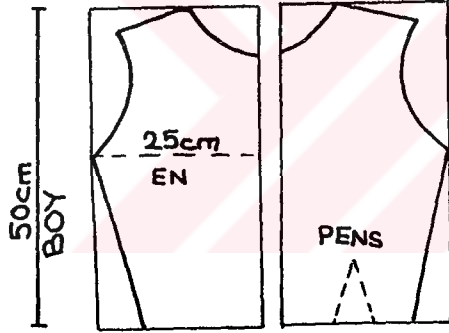
GENEL GÖRÜNÜM

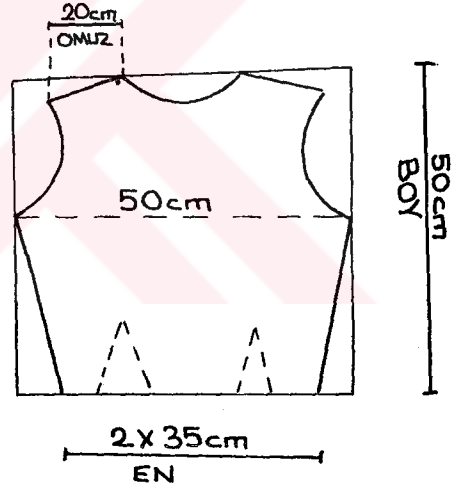
KOL

ÖN

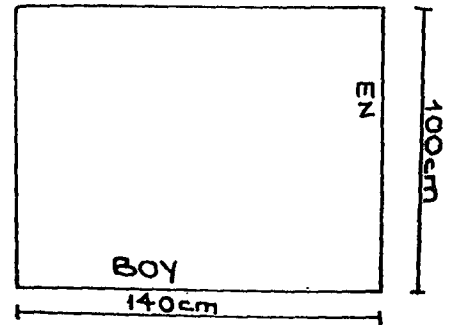
ARKA

GENEL ÖLÇÜLER

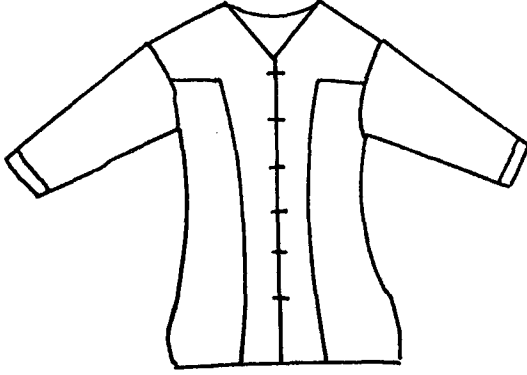
OMUZ	: 2x20 = 40 cm
GÖĞÜS	: 2x50 = 100 cm
BEL	: 2x35 = 70 cm
BOY	: (BELE KADAR) 50 cm
BOY	: (BELDEN AŞAĞI) 100 cm
TÜM BOY	: 150 cm
MANŞET	: EN-4 cm, BOY-25 cm
BEL BÜZGÜLÜ	

ETEK

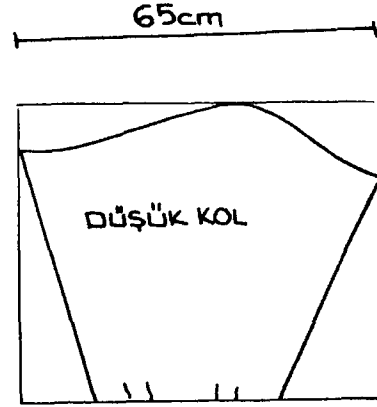

KOFTA

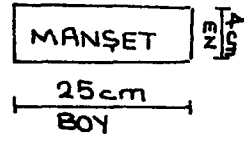
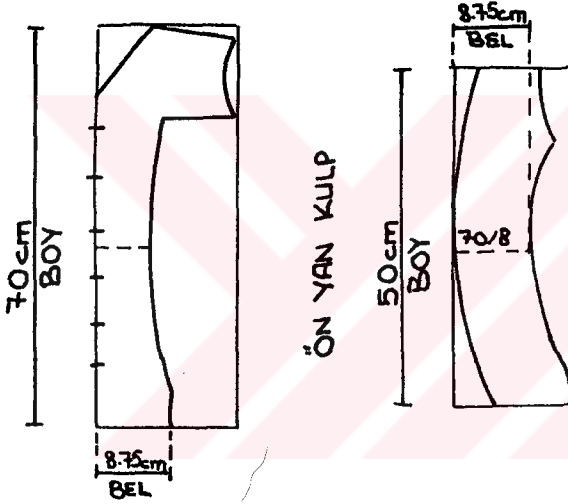
GENEL GÖRÜNÜM

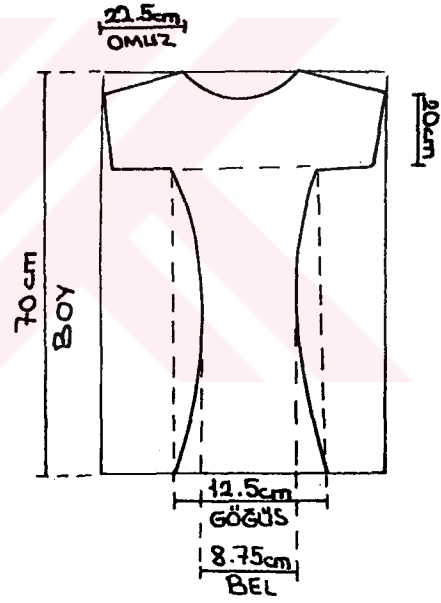
KOL

ÖN ORTA

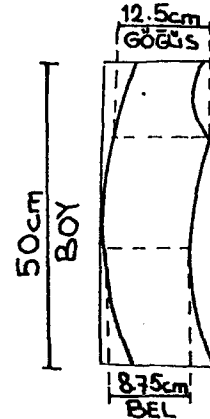
ARKA ORTA

GENEL ÖLÇÜLER

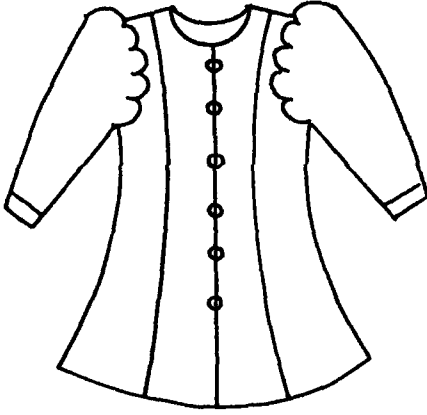
OMUZ	: 45 cm
GÖĞÜS	: 100 cm
BEL	: 70 cm
KALÇA	: 100 cm
MANŞET	: EN-4 cm, BOY-25 cm
BOY	: 70 cm
AKSESUAR	:
BİRİT ŞERİT	:
KOPÇA VEYA DÜĞME	:

ARKA YAN KULP

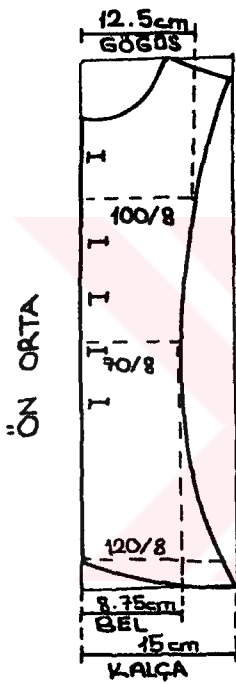
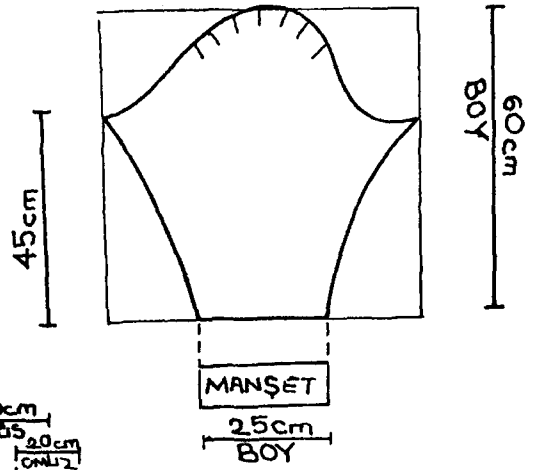

KIRK MAKAS

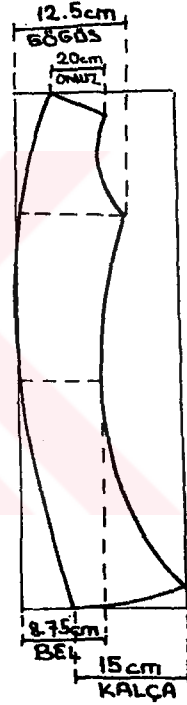
GENEL GÖRÜNÜM

KOL

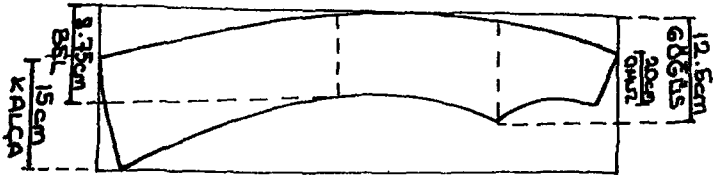
ARKA ORTA

GENEL ÖLÇÜLER

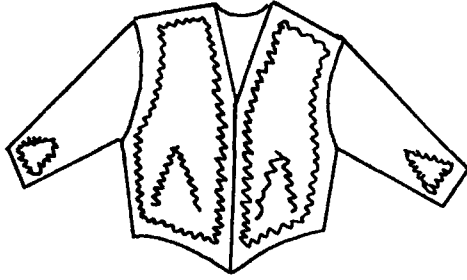
OMUZ	: 40 cm
GÖĞÜS	: 100 cm
BEL	: 70 cm
KALÇA	: 120 cm
KOL	: BOY- 60 cm
BOY	: 70 cm
MANŞET	: EN-4 cm, BOY-25 cm
AKSESUAR	:
DÜĞME VEYA KOPÇA	:

ARKA KULP

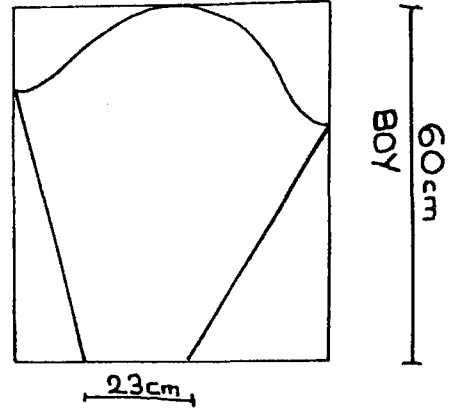

KOÇIK YELEK

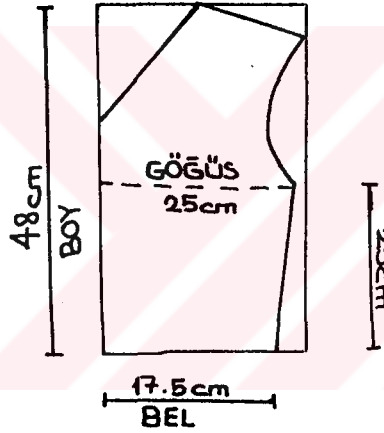
GENEL GÖRÜNÜM

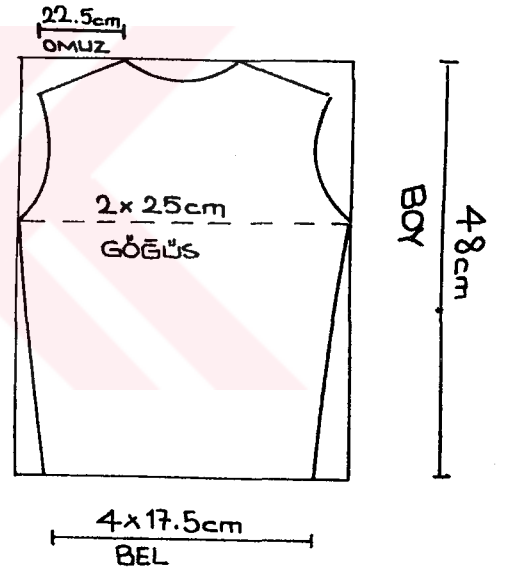
KOL

ÖN YAN

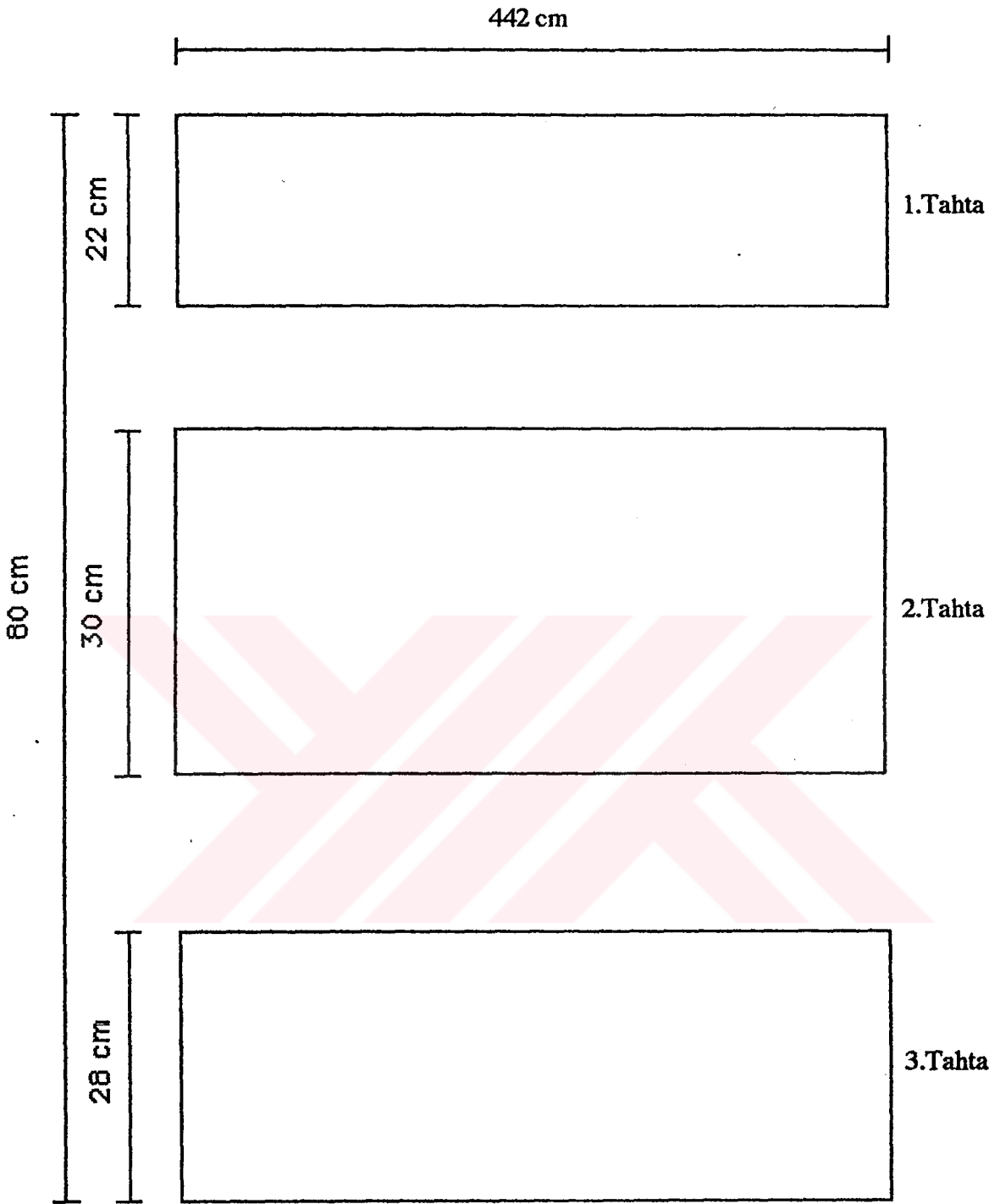
ARKA

GENEL ÖLÇÜLER

OMUZ	: 45 cm
GÖĞÜS	: 100 cm
BEL	: 70 cm
BOY	: 48 cm
KOL	: BOY-60 cm
MANŞET	: 23 cm
AKSESUAR	:
SİM, ŞERİT, SIRMA	

PEŞTEMAL

ÖZGEÇMİŞ

26.09.1963 yılında Artvin'in Şavşat ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Şavşat'ta tamamladı. 1983-84 yıllarında askerlik görevini tamamladıktan sonra İstanbul'da çeşitli iş kollarında görev yaptı.

1988 yılında İ.T.Ü. TMDK Türk Halk Oyunları Bölümüne girdi. 1994 yılında buradan mezun oldu.

1990 yılında Üsküdar Belediyesinde Halk Oyunları öğretmenliği yaptı. 1992 yılında Üsküdar Belediyesi Folklor ve Turizm Derneğinin kuruluşunu hazırladı. Halen aynı derneğin yönetim kurulunda sekreter olarak görev yapmaktadır.

Çeşitli ilk ve orta dereceli okullarda halk oyunları öğretmenliği yaptı.

Üsküdar Belediyesi ve dernek bünyesinde folklorla ilgili çok sayıda panel, gösteri ve yarışmalar organize etmiştir. Yurt içi ve yurt dışındaki festivallere katılarak çeşitli kurum ve kuruluşlardan teşekkür, takdir ve başarı belgeleri ve plaketler almıştır.

1996 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Antalya'nın Gazipaşa ilçesi Halk Eğitimi Merkezine T.H.O. Branş öğretmeni olarak atandı.

1997 yılında halen görev yapmakta olduğu İstanbul Ümraniye ilçesi Halk Eğitim Merkezine atandı. Aynı zamanda İ.T.Ü, Sosyal bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Ana Sanat Dalı, Türk Halk Oyunları Alanı öğrencisidir.

T.C. YATIRIM KURULU
DOKÜMAN İZLENİM MERKEZİ